

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

LVCIANI

SAMOSATEN.

SIS DIALOGI

ALIQVOT

D. Erasmo Rot. & Thoma Moro
interpretibus

*His accessit ex Philippi Melanchth. uersione
Oratio Luciani, Calumniæ non esse temere
credendum. & Encomium Demosthenis.*

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIUM
LVGDVNI, 1535.

ERASMVSVS ROTERO

DAMVS REVERENDISSI

no In Christo patri, D. Guiljelmo archiepiscopo Cantuariensi, totius Angliæ primati,
S. D.

Mitto ad te Dialogos aliquot Luciani, partim nuper à me traductos, partim recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sanè, sed literatas, nimirum ut rideas, si tamen unquam ridere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud, seu ludicrum, seu serium, quod mea Camœnæ produxerint, quàm tibi unico meo Meccœnati? qui solus, & addis animum Erasmo, & alis ingenium, & ocium suppeditas, & ornas studia.

Bene Vale. Londini, tertio Calendæ Maias. Anno

M. D. X I I,

4 2

Saturnæ

SATVRNALIA LVCIA-³

NI, DES. ERASMO RO-
terodamo interprete.

PERSONAE.

SACERDOS ET SATVRNVS
SACERDOS.

DI C mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; et sacrificatum, et litatum est a nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulare debeam, quod postulatum feram?
S A T. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem et uatem esse uis, ut norit, quid maxime collubitum sit animo tuo petere. Caterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. S A C. Quin istud iam olim mihi perpessum est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum, et ebur, breuiter, si quid est praeterea rerum preciosarum. Haec igitur mihi da optime Saturne, ut et ipse nonnihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, ne ue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. S A T. Illud uide. Iam postulas, quod non est meae potestatis, neq; enim mearum partium est ista distribue

sribuere. Quare ne grauius seras, si quæ petis, non asse-
 queris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum
 imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam
 ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem
 ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum,
 septem duntaxat dierum, quorum si uis excesserit, illico
 priuatus reddor, ac uelut unusquibet de plebeia multi-
 tudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus serui quip-
 piam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum
 potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tesseris, crea-
 re reges, famulos in conuiuium adhibere, canere nu-
 dum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam, & in
 gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita.
 Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, pu-
 ta diuitias, & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus
 illi uisum fuerit. S A C. Imò ne ille quidem Saturne ad-
 modum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox de-
 fecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is
 nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac ful-
 men intentans, toruumq; obtuens, pauefacit instantes.
 Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddi-
 derit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties
 præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stul-
 tis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœ-
 minatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equi-
 dem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati
 permissa. S A T. Haudquaquam parua, neque omnino
 contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, ni-
 si forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarum ludo
 uincas,

uincas, cumq; cæteris alea in unionem uoluatur, tibi se-
 nionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc si-
 bi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque,
 quibus propitia, ac secunda aspirarit tessera. Rursum
 alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum
 scopulum, puta aleam. Adde his, potando quàm maximè
 hilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conui-
 uiuo. Præterea reliquis ministris in aquam præcipita-
 tis (nam ea pœna est parum dextrè ministranti) te &
 uictorem pronuntiare, atque ei quem uiceris, præmia
 præripere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum.
 Quemadmodum, & illud, quum talo uictor solus omni-
 bus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla ridi-
 cula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare:
 huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet
 nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum ob-
 ambulet. An non hæc quoque munificentie meæ non
 exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum
 hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum ui-
 deas mtepsum, qui ista dilargior, exigui temporis impe-
 rium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præsta-
 re, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reli-
 quis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, ni-
 hil ueritus, ne te ægide aut fulmine territerem. S A C. At-
 qui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen
 illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam co-
 gnoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam
 pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ de-
 bueris, condono. S A T. Roga modo, equidem responde-

bo, si forte quod rogaris sciero. s. A. C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheâ natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliarijs, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum, ac senem deum. s. A. C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus, & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circũuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens, & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq; Porro neque uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. s. A. C. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperiũ deponeres? s. A. T. Ego tibi dicam. In summa, senex iam, et
poda

podagrosus quum essem ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse sinxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius etatis facinora puniendas: nā erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exuerem. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quamquam, & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse plerunque uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectār, atque interim cum Iapeto, reliquisq; equalibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negotijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; orationem cūcta illis prouenirent. Haud tum quidem arista, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hec, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atque ob id undique plausus, cantiones, lusus, equalitas omnibus seruis aequae, ac liberis, neque enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.

At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos

qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquando seruitutem seruuisse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A C. T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugat? S A C. E R. Bene mones, itaque desino. Quid illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, ne uel semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discernerent, haud aliter incurstantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœmina Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisque maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, a lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uerò tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuant tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi, et illud, quid tandem cause fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,

tem

tempus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cum'que nihil non gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed beus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam temporis portianem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia: quare nunc istis tandem omisiss, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbum, quod dicunt: senes repuerascere. S A C. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte factururus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNA-
lium Legum lator, Erasmo interprete.

HAec ait Cronosolon sacrificus, et idem uates. Saturni, earumq; legum conditor, quae quidem ad festum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis praescripti, Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quae grauissimae decretae sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne haec mandata praetergrediamini, neque negligatis. Nam si quis fecus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ oblitus, qualem cum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat praecusatam. Cetera uero, et hilaris erat, et ualidus, regioq; apparatus. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Ceterum quae locutus est, planè diuina sunt, et in his haec digna, quae uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo moestum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quoniam esset molestiae causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multumq; flaret Boeae, glacies ac nix, aduersus quae ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quae ad uictimas, quaeq; ad cōiuiua requirebantur, mihi uero ipsi
res

res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non equum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte faciatis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum nisi quæ ad lufum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum, & bellariorum artifices soli in opere

opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, munari uel ne cui liceat. Rationem exigere ab iis, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestem uel expendito, ne uel inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, ne uel literis operam dato, aut recitato, nisi si quae sint urbana lepidaque, quae dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam paratam habent, ad decimam partem annuorum, fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, et quicquid est cultus pinguioris, quam ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atque hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atque ex ædibus eiciuntur sordes, auaritia, et quæstus, et si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusque dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuor uel sunt, atque hi certissima ex famulis fide, iamque natu grandes. Asscribatur autem in literis, et quid mittatur, quantum, ut ne utrique suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atque ipsi ministri unico quisque calice epoto, domum recurrunt, neque præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntur.

tuntor. Nam hoc æquum est geminam accipere portio-
nem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm
paucissima uerba fuunto, neque graue quicquam in li-
teris quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittun-
tur. Diuiti diues ne quid mittito. Neque locuples Sa-
turnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito.
Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittan-
tur, seruant. Ne uel cui muneris pœnitetia subito. Quod
si quis anno superiore peregre fuit, eâ quæ causa mune-
rum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenui-
bus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam con-
ductarum ædium precium, si qui forte, & hoc debent,
neque sunt soluendo. In summa uero, multo ante illud
illis esto curæ, ut cognoscant, qua re maxime sit opus.
Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis que-
runtor, & quicquid mittetur, qualecûq; fuerit, id magni
ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter
munera Saturnalia ne habentor. Ne uel Saturnalia do-
na in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper:
Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse
conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accom-
modum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues leto admo-
dum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlea-
gito. Quod si recusarit, reiecerit uel, sciat sese ijs quæ de
falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quic-
quid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij,
alij turis frustula mittunto. Quod si pauper, aut uestem,
aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti mise-
rit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, confla-
tumq;

tumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postredie plagas à diuite, manibus ferule suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuiales. Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius ali cui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque proffit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolo-rem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contan- tor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollēda erūt. Neq; huic quidē magna, illi uero perexigua apponunto. Ne ue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemq; obseruato, minus tamē herum. Acutius etiā exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum in- uitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibun- to, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui nō ualeat ad computationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem. neq; citharædum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quod si cui libeat disterys, uti, li- ceat, sed hætenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem iciunato. Et maneto quisq; ex abito cum uoluerit. Porro cū diues fa- mulos suos cōuiuio accipiet, tum amici quoq; unā cū ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, æræ columnæ inscriptas, in aula meditullio habento, ac legunto. Atq;
id quidem

id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquam alioqui molestum, in illorum domū subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quae illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

TQVIDEM & antea tibi scripsi, significās quonā in statu essem, et quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame cōtabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respōdisti, operae precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus cōmonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerū inaequalitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandū festum edicere. Nā uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiae histrionem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistas, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediatur, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit,
nunc

nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragicædiæ in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum, & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atque ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra ferendi, arandiq; laborem bona progignebat, coenam, unicuique paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinam, partim lac, erant autem, & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorū plerisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunā, atq; id genus alia permulta, apud nos nēpe pauperes abundant: quāquam his de rebus leuius discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta fruente felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mæcipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo uobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquā, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; rem interandam arbitramur, hunc in purpura accumbentem,

tantis

tantis opum delitijs affluere, ructantem interim, & ap-
 plaudentibus amicis, perpetuo festum diem agere: me ue-
 ro, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, si-
 cunde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pa-
 ne polenta ue expleti dormire queamus, nasturtium, aut
 porrum, cepas ue, allium ue opsonij uice arrodetes. Aut
 hæc igitur Saturnæ ad æquabilitatem uitæ mutes, corri-
 gasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis in-
 terdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs
 auri tam multis uel heminam in omnibus nos dispergant.
 Porro ex uestibus, si quas iam à tinea exesas, citra suum
 incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetua-
 state, situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm si-
 nere ut in cubilibus, ac scrinijs multa carie computres-
 cant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc
 quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto
 quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peragun-
 tur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, ne-
 que ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim ad-
 stante, atq; operiente, donec herus uorando præfocetur.
 Ceterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam ap-
 parauerimus admouere manum, protinus ad alios trans-
 feratur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta
 reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut do-
 mino totum dimidium apponat, unà cum capite, reli-
 quis autem ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pin-
 cernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies
 poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & in-
 gentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi domi-
 no, utq;

no, utq; unum & idem uinum conuiuiis sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato, generosoq; temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris non uarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita sit, festum uere festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, extra deuoret uersa, præterea placentæ dimidium: utq; sus, ac ceruus, neq; non fuculæ inter assandum idem faciant, quod Homerus de Solis bobus commemorat: imò uti non serpent solum, uerumetiam unà cum ipsis uerubus in montem abripiant sese, fugiantq;: utq; ipsæ etiam aues pingues, iam adeptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauißimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in comœdijs induci solèt Sphenopogones, qui bus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis, ac pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda.

te nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS=

SIMO SALVTEM.

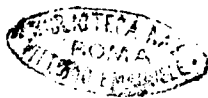
Quid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea potestas non nisi ad taxillos usq; saltationes, cantiones, et ebrietatem ualeat, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundet, aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partiū iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neq; nō de uestibus, ut uobis quoq; ad celebrandū festū nōnihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodū prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeāt. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longe falli, neq; rectē iudicare de diuitibus. Si quidem

b 2 illos

illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare, uino suauì inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatiss, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquet, sed singulis inuigilare coguntur, nequid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum ace scat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant? Quòd si nosssetis metus, et curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parrerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus, ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris, ac placentis expleri, uos contra, nasturtium, porrum ue, aut cape per festi tempus, opsonij loco arro dere, cuiusmodi sit considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati obtemulentiam, quemadmodum illi: neq; ob immodicam in ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum rutatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam ma-

gnam

gnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotum quenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauerosam præ se ferat? Quotuma quenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita bolus, ac lupinum appetere, ut tu non æque leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum, ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis, & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq; neque ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neque inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent,

coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleraque hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relictâ paupertate. Quanquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

PAuperes nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihîl ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cõmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constitueretur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uerò respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Ceterũ de præsentî negotio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiã ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut nũhi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquirunt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerem uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
auro

auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista feceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, munitantur sese ad no- uam rerum partitionem prouocatu-ros, ut primum Iu- piter pro tribunali sedere cœperit. Atque hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonni- hil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè posside- tis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ- sentia foribus occlusis, soli delitijs frueremini. Quod si quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multa; illic in pauperum contumeliam fieri: uel ut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abe- antq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam ne- gant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunq; uino bi- bere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlysis socij. Por- rò reliqua usque adeo sunt turpia ut pigeat commemo- rare, quæ de carniū partitione criminantur, deq; mi- nistris, quicum uobis assistant, donec plusquam ad ple- num expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius ge- neris permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, ma- ximeq; conuiujs congruens. Atque hæc de causa, uobis æquus ille partitor in conuiujs præficatur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hæc

uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras sufficiant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam calaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros, & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non finent conuiuium surdum, aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, disteriaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam

etiam Gratijs: deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, non ne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidia, atq; odia in uos oriantur, si soli delitijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. Ac dii prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placeant, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porro sus, aut ceruus interim dum asantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Deniq; quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quam maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

NVM putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non equaliter distribue-

b s rit, &

rit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gremium ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed iidem ubi plus satis adbibierint, tum uel puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem uel sollicitant. Postremo conuomito conuiuium, postero die nobis obtrestant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uel

ster ille

ster ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mense honorem admissus, ac uobis dignitate equi paratus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petituros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; coenant bonis aubus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium finis.

LUCIANVS DE LVCTV,
ERASMO INTERP.

PERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant: item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non stremda putent lugentes ea, quæ sibi acciderunt, & sibipsis, & ijs quos sient: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt: sed ex more, & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum.

modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palam fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, et illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem Tartarum uocant. Eum existimant magnum, et spatiosum esse, caliginosum, atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specus Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porro Plutonium hunc inferorum Rempubicam, et manium uitam constituiſſe in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs et magnis, et horrendis, uel solo nomine. Squidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocibus appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore. Nam et profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, et spatiosior, quàm ut transnari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possent eam transuolare. In ipso uero descensu, por-

taq;

taq; , quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis pa-
truelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis tri-
ceps, senus admodum. Is aduenientes satis amice, pa-
cateq; intuetur. Caterum si quis conetur aufugere, la-
trat, terribitosq; in specum redigit. Iam qui transmissa
palude ingreſſi sunt, eos excipit pratum ingens, Aſpho-
delo conſitum, ac fluuius memoriae hoſtis, eoq; Lethe
nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mor-
talibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alce-
ſtis & Proteſilaus, Theſalus uterque, neque non The-
ſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes ad-
modum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi
non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non meminiſſent
horum. Itaq; Pluto, & Proſerpina, ut aiebant illi, Rem-
publicam adminiſtrant, rerumq; omnium dominatum
obtinent. Sed inferuiunt his, & in adminiſtrando prin-
cipatu adiuvant ingens turba, Furiae, Poenae, Terrores,
ac Mercurius, quanquam is ſanè non adeſt perpetuò.
Præſecti autem, & ſatrapæ, & iudices ſedent duo, Mi-
nos, & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis
filius. Atq; hi quidem bonos, ac iuſtos uiros, qui cum uir-
tute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint,
uelut in coloniam quandam emittunt in campum Ely-
ſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos alia
quos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum
eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo
quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
ti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſur-
ſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat in
periculum

periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescences, Aluntur autem uidelicet nostris libationibus inferijsq; , quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus, ac famelicus inter illos uersetur. Hæc usqueadeo ualide uulgi animos peruaserrunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi numisma legitimum sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multo satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, postliminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graeolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, ne ue nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uoluntantur saepenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus, ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam
adorna

adornatus . Deinde mater , atq; adeo pater quoque ex
medijs cognatis progressus , ac mortuo circumfusus (nam
finge iuuenem aliquem , ac formosum propositum esse ,
quo magis in hunc competat actio fabulæ) absurdas , ac
stultas uoces emittit . Ad quas mortuus ipse responsu-
rus sit , si contingat uocem recipere . Ait enim pater ,
flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in
longum : Fili iucundissime , peristi mihi , mortuus es ,
ante diem præreptus es , me super hæc misero solo reli-
cto . Non duxisti uxorem , non parasti liberos , non
militasti , non coluisti agros , non ad senectam peruenisti ,
non comessaberis posthac , non amabis fili , neque cum
equalibus in comotatione inebriaberis . Porro hæc at-
que id genus alia dicet , quasi putet filium adhuc rebus
his egere post obitum , ac desiderare quidem , uerum po-
tiri non posse . Sed quid hæc loquor ? Quot enim sunt ,
qui equos , ac concubinas , rursum alij , qui pincernas
etiam in funere mactarunt , qui uestem , reliquumq; mun-
dum pariter in rogi iniectum exusserunt , aut unâ cum
cadauere sepelierunt , perinde quasi illic sit usurus , &
apud inferos fruiturus ? At senex iste luctum agens ,
hæc omnia atque his etiam plura , quæ dicit , neque filij
causa iactare uidetur , ut quem sciat non auditurum ,
etiam si Stentorem clamore uincat , neque rursum sua
ipsius gratia . Satis enim erat illi , cogitare , & cognos-
cere , uel sine uoce . Nihil enim opus est , ut quis apud
se se clamet . Superest igitur , ut ad hunc modum deli-
ret ob eos qui adsunt , cum nesciat neq; quid acciderit
ipsi filio , neq; quò concesserit : imò cum ne suam qui-
dem

dem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauius ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco, atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compefcant. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus, etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, et infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus etate putris, multis expletis Triacadibus, et Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum compotationes dicis, ac coenas, uestemq; et concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algere, quam uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugis, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis, aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.

Hec

Hæc si dixeris, pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quam ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportebat perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodicia lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cælum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ, & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteam ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectis-

simè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunque coeperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulture rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus nitro oblitit, Scythia deuorat, mوريا condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam, & compositorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecunia, leuet egestate pignus frater, aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris similima? Sunt uero qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis coena. Iamq; adsunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam tri-duum enecti fame. Et quousq; quaeso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum

Tum illud,

Vita defunctos flere haud finit aliis Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ fiunt in luctu: propterea quòd uulgò existiment mortem summum esse malum.

ABDICATVS LVCI-

ANI, D. ERASMO ROTE-
RODAMO INTER-
PRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insaniam laborantem, reliquis medicis desperantibus, pharmaco cum sanasset, de nouo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insaniam correptam sanare iussus, abdicatur.

AVD quaquam noua sunt hæc indices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum: uerum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uoeor, ne poenas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed

partis arbitrato. Quare optarim equidem ut medicorum ars, cuiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam praeter equum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat et patris iracundiae mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia saepius eijcerer domo. At ego quidem in his quae prestare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quae in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouerca uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor prestare: partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror equum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondit, ipsa post
acta

acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum
responsurus, si prius de statu meo pauca uobis expo=
suerō. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem
dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem
temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occla=
manti paucis contradicendum esse duxi. Verum domo
cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore,
uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret
me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse,
sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero, & eius
modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali=
quando pater, qui non admodum animo constaret, mi=
hi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strue=
ret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta=
rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem=
pe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi=
hi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras
profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re=
gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plu=
rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici.
Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta
iam insania laborantem, & ab huius loci medicis despe=
rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec
admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti
par erat facere frugi filium, neq; superioris abdica=
tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operie=
bar.

bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu-
tare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena.
Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem pro-
tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
præcipit ars: uerum illud omnium primum iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si cuiusmodi fuerit
malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, to-
toq; adnitimur studio, ut ægrotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum,
qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis, ac pensita-
tus singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fi-
denti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum ade-
rant, suspectam habebant administrationem pharmaci,
calumniantes curationem meam: iamq; parabant in ius
uocare me. Aderat autem, & nouerca pauida, atque
diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret,
utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris, & assiduè conuiuens
ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neq;
falleret ars: adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem

iorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat, & nouerca, ac palam omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affectu to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulataeque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdicatione filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus, & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Ceterum nouerca paulo post egrotare protinus coepit, morbo, iudices, graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insaniae species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruauimus

*muliere, in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argu-
mento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phar-
macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo impatrem esse, indignatur, ac succenset, atq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege summam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis: Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immerentibus accidat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-*
tra

tra iudicium uindicta : sed ad iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur : hic quidem alicui falsæ calumniæ credens : ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet : uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoque sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus : utq; lex nunc irato inferuiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-

nem

nem discesserit, ut frugi putet, in his perscueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset eue-
 furus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere in-
 dignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent
 futuri nesciebant. Caterum ubi non coactus, sed suapte
 sponte, atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua
 deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus
 superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum
 egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares,
 quid accidit uti reuocares? Cur donuo in familiam re-
 duxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq;
 in manu erat ista non facere. Neque enim tibi conceden-
 dum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia
 utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trabantur. Neq; uti
 nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices in-
 terim testes sedcant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ
 uoluntatis, modò punientes, modò absoluentes, quando
 cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti,
 pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud
 merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut
 perpetuo, ut frequenter, ut facile id uero supra patris ius
 est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut
 qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam
 irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet
 poenam, et ad patriam recurrat potestatem, cuius tem-
 pus iam excessit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni
 quicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim
 illud

illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus est, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi liceare. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiæq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, et eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-

cula

cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me mihi peccasse, manumisisses, num tibi liceret, utcumq; contingerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate prouectum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem, etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usqueadeo facile mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam et salutem attulerit, et sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul, et patientem, et quibus affectum modis, ego, curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus,

rantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum quaeris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis creptus malis? At tu, quod quidem est ingratißimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic conceditis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in praesentia commississem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectus memoriaq; conueniebat hunc praesentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi

mihi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mihi totius uitæ debitor est : cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum ceteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam, & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulauī, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanauī, restitui, meum ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgauī, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reductum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuauī, ac trisibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum, & exhaustisse laborum? dum adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuate malo, rabiem in proximos exercent. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superauī pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet. Quis, aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciendæ, præstruendæ uia dando pharmaco, præparandum corpus,

pus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accercendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus egroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intrastabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde sepe numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cū morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatum difficilimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu cōcedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego natura parens, iudices, patrē mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quòd si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filiū iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quòd odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo, quàm oporteat. At qui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familie seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehementis
natorum

natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debet, beneuolentiam non adiungit, atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; emulatur amorem: sed ò calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem ledit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia efficis benemeritum. Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes, Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conuiuiscere: quanquam alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges in gratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solum non refert gratiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio. Considerate num quicquā facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia

ficia, expellere, familiamq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam ueniamus, et crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neq; quibuscumlibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcumq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantum uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustius de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in praesentia cõsiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Caterum coepit egrotare nouerca. Quid istud tibi uertis crimini? morbiq; poenam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi
d sint

sint ista quæ iubet, in quibus quia non possum obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioque sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, et ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, et ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia, atque id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cetera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, et artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pinge fæli, illa nequaquam. Rursum musico, hæc pulsa harmoniâ illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filiû propterea, quod non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quâto est honoratior, uitæque conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neque cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis; neque timori, poenisque tribunalium, neque calculis, ac patris minis, et indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possum, sed artem soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo feroc,

ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istius
modi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legibus,
ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet,
non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanan-
dum adigendus est, sed ultro, ac lubens accedat oportet,
immunis à compulsionis patris. Immunis est ars ipsa,
quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores,
preminentias, immunitates, priuilegia medicis tri-
buunt. Hæcigitur in genere poteram artis nomine re-
spondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum stu-
dij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, et
tunc hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præ-
stare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem
modis omnibus ingratam, et iniquam facias, qui non
finas me; à meipso mihi partis liberè uti. Hanc ego ar-
tem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque
tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici.
Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiumenti con-
tuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mer-
cede conduxisti? Quem pharmacorum apparatus
comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum
necessariorum indigens, à præceptoribus, mei misera-
tis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi da-
batur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, ege-
stas, familiarium odium, cognatorum auersatio. Pro istis
itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse
dominus, quas mihi parauit tum cum mihi non esses domi-
nus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouoca-
tus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine uta-

d 2 lam

lam abs te gratiam possem reposcere. Caterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem; ut quod uolens beneficio iuuu-
 ueratur in occasionem, ut postea nolenti precipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquem, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipso illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restituui; ob id existimas tibi ius esse arte utendū mea? Atque hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem, & uxor, eodemq; teneatur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum destituta est; tuq; potes omnia, id quod re demonstraſti; sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Actum palam fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscul

auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore; nec extra causam; nec alienam à re; nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum; ac temperatura, haud quaquam eadem sunt: tamen si maxime in confesso est; iisdem ex elementis constare. Verum alia de his; alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uiuorum; quæ neq; similia sunt omnibus; neque eadem temperatura; neque eadem constitutione. Vnde necessario consequitur, ut morbi quaque tum magnitudine; tum specie differentes, his accendant: utq; alia sanatu sint facilia, atque ad curationem sponte propensa; alia rursus prorsus desperata: ut quæ, & facillime corripiantur; & grauissime à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet; quamlibet febrim; aut quamuis tabem; aut peripneumoniam; aut insaniam; quolibet in corpore unam atq; eandem esse generis non uideatur ponendus inter sobrios; neq; doctos; neq; inter eos; qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur; in hoc minime. Quemadmodum uidelicet triticum; si idem in diuersos ejiciat agros: aliter proueniet in plano solo; profundo; irriguo; aprico; uentis salubribus exposito; ex cultis; nimirum ubere; leto; copiosoq; fructu. Rursus aliter in montuosa; petrico saq; terra; aliter in opaca; aliter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusque loci diuersa natura; uarie proueniet. Itidem; & morbi; pro ratione corporum; in quæ incidunt; aut maiores; & ubertiores; aut minores eueniunt. Verum his omnis pater;

nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore con similem esse, similemque desiderare curationem. Super hac tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtrā foeminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, colorisq; penuriam, et humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uiro- rum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiae, ac leuitatis, facileq; commouentur: porro corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hac ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unā, et eandē insaniae referens appellationem. Verū discretis ijs, quemadmodum, et natura discreuit, quid in quoq; præstari possit, considera. Nam nos, quemadmodū initio dixisse memini, illud in primis spectamus: egroti corporis naturam, ac temperaturam: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius, an frigidius: uigens, an etate deficiens: magnum, an pusillum, crassum, an macilentum:

tam: reliqua; id genus omnia. Quæ si quis penitus ex-
 penderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel
 desperanti, uel recipienti. Quandoquidem, & insanie
 innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uo-
 cabula quidem eadem. Neque enim idem, desipere ac de-
 lirare, rabire, & insanire. Verum hæc omnia nomina si-
 gnificant magis aut minus obnoxium esse morbo. Por-
 rò causæ aliæ sunt utris, aliæ fœminis. Rursum inter
 ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus
 inmodica fermè repletio: senibus autem importuna
 calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduer-
 sus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde
 paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora
 ta, & multæ res infestant, & facile in morbum addu-
 cunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut
 si inuideant inimico, secundis rerum successibus uten-
 ti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc
 paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem
 in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori
 quoque usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid
 illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa ode-
 rat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ubi-
 lius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se fa-
 cturum receperit, aut si quis eam liberarit: tam me ode-
 ris licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem ue-
 rebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, de-
 sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostende-
 retur, nec sic quidem facile manum admouerem: neque
 statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus

fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vi-
 des, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouer-
 cis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu com-
 munem quandam mulierum insaniam insanire. Quare
 facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus eue-
 nisset, neque profuissent remedia, perfidam ac doloſam
 fuisse curationem. Atq; uxoris quidem res pater ad hunc
 sese habent modum: idq; loquor, quod prorsus explora-
 tum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si mulier
 biberit pharmacum: eoq; non operæpretium conari, nisi
 me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut sordam mi-
 hi saniam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis profes-
 sores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego qui-
 dem etiam si ab omnibus desceram, tamen tibi nihil impre-
 cabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat mor-
 bus: (solēt istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid
 erit mihi faciundum? Curabo, ut nosſi, tum quoq; neque
 unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præ-
 scripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. De-
 inde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me de-
 nuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis mor-
 bum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis ela-
 psus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissi-
 mum est, irasceris: ad odium propensus es:
 leges reuocas. Hei mihi pater, istius
 modi fuerant superioris in-
 sanie tue proce-
 mia.

ICAROMENIPPVS

LVCIANI SIVE HYPERNE
PHELVS, DES. ERAS. RO
TER. INTERPRETE.

TER mille igitur erant stadia à terrà
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasange ferme quingentæ. Rursum
ab hoc usque ad ipsum deniq; cœlum,
arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spatij fuerit,
quantum aquila probe succincta, atque expedita queat
uno die peragere. **AMIC.** Dic mihi per gratias Me-
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris; ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans; audio
soles, & lunas: præterea autem, & magnifica ista,
mansiones ac parasangas, peregrinà quædam comme-
morantem. **MENIP.** Ne mireris Amice; si sublimia,
aëreâq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. **AMIC.** Nimirum Phœ-
nicum exemplo uiam stellis notaras. **MENIP.** Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe-
reginatus. **AMIC.** Papa, longum profecto somnium
mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in-
sciens. **MENIP.** Quid ais? Somnium tibi referre uideor
qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? **AMIC.**
Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus
adest è cælo? **MENIP.** Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, &
d s auditis,

auditis, & conspectis. Quod si non credis, equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. **AMIC.** Et quo pacto diuine, atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, iam sit cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem, ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungeretur. **MENIP.** Non me clàm est te iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabule uidetur adsimilis. Ceterum ad consensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. **AMIC.** Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia nobis inscientibus, niluius quispiam, aut græcalus ex homine factus es. **MENIP.** Recte Amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. **AMIC.** At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? **MENIP.** Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet ceras adglutinas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis

nobis citra ullam ceram erant penne. A M I C. Istud
 qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paula-
 tim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E-
 N I P. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregie ma-
 gnam, tum autem, & uulturem ualidum arripui. His
 cum alas unâ cum ipsis brachijs præsecuisssem. Quin
 potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi
 percensebo. A M I C. Mihi quidem uel maxime uacat.
 Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narra-
 tionis finem inhiò. Ne uero me negligas, per Iouem ami-
 citiæ præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuam nar-
 rationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciui-
 le fuerit, si spectem amicum ore hiantem relictum: eumq;
 quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igi-
 tur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium, pro-
 tinus omnes res humanas reperissem ridiculas, humiles,
 instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contem-
 ptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ
 uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare,
 & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam
 attulit hæitationem: primum hic ipse qui à sapientibus
 appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq;
 quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quid
 esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particu-
 latim contemplarer, multo etiam magis ambigere sum
 coactus. Quippe qui uiderem stellas tenere per coelum
 disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire ge-
 stiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi
 uidebantur absurda, ac plane mira: putabamq; causam
 aliquam

aliquam arcanam, & inexplicabilem esse, cur illa sub
inde speciem formamque uariaret. Quinetiam fulgur
emicans, tonitru erumpens; tum pluuia, nix, grando è
sublimi demissa: uidebantur hæc quoque omnia coniectu
difficilia: quæque nullis notis deprehendi possent. Itaque
cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ra-
tus sum; ut horum unumquodque à philosophis istis per-
discerem. Siquidem existimabam illos ueritatem om-
nium docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos
delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus
austeritate, eoque coloris pallore, ac barbæ profunditate:
Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimi-
loquos quosdam, & cælestium rerum peritos uiros præ-
se ferebant: His ubi memet docendum tradidissem ma-
gna pecunia: quam partim euestigio præsentem nume-
raui: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi
ad philosophiæ summam peruentum esset: non grau-
bar erectus ad nugæ doceri, & uniuersi dispositionem
discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
rent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniecer-
int, principia nescio quæ; ac fines, tum insecabilia,
inania, syluas, ideas, atque id genus alia, mihi quotidie
offundentes: Verum illud interim mihi uidebatur om-
nium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conue-
niret, uerum pugnantia, diuersaque inter se omnia loque-
rentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem, ac ad
suam quisque rationem me conabatur adducere. A M I C.
Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiose dissidebant: neque de iisdem ean-
dem

dem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si
audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigi-
osam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrede-
rentur, nihilq; præstantiores essent nobis, qui super
terram ambulamus, ne cernentes quidem acutius quam
quiuvis alius astans, nonnulli cecutientes etiam senio,
atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere se-
se profitebantur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea
quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi
ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarum, &
figuram explicabant, Ac sæpenumero cum forte ne illud
quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent
Athenæ: tamen spatium, quod interest inter solem, & lu-
nam, quot esset cubitorum, audebant pronuntiare: tum
aeris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum
dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangu-
lorum figuras super quadrangulos inducentes, neq; non
sphaeras quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum men-
tientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis ar-
rogantiæ? quod cum de rebus usq; adeo incertis loquan-
tur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducan-
tur: uerum supra modum contendunt: neque ullum uin-
cendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiuran-
do confirmantes Solem massam esse candefactam, incoli
Lunam, stellas aquam potare, idq; Sole ueluti situla qua-
dam per funem demissa, uaporem è mari attrahente,
atq; illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quan-
ta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cogno-
scere. Iam mihi spectâ per Iouem, num illorum decreta
inter

T inter se consentiant, ac non magis longissimis dista interuallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia, cum alijs, et inginitus, et nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, et opificem illius, et fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum omnium opificem preposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. A M I C. Prorsus audaces quosdam Memippe homines, ac prodigiorum autores mihi narra. M B N I P. Quid autem, si iam audias uir optime, quae differant, et de Ideis. et de incorporeis: tum quae de finito, et infinito nugantur? Nam, et his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij sine circumscribunt uniuersum, alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, et anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo distruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas, aut tertias diuinitatis partes tribuebant.

buebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam, & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter, atque nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo alijsmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altissemis, ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequamquam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: ceterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aquilis, ac scarabeis, interdum, & camelis cælum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterum si uulturis, aut aquile alas induissem, nam hæc solas sufficere ad humani corporis modum, futurum

futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui, id quæ admodum scite. Deinde quum obligassem, humeris quæ loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inferendis addidissem, mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaque arce demisi meipsum per præceptum, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam, et ardua cogitare coepi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque uolabam: Rursum inde ad Acrocorintum subuolaui: deinde supra Pholoën, et Erymanthum ad Taygetum usque. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus, iamque perfectus, et altiuolus euasissem, non amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum conscenso Olympo, quam leuissimo commeatu onustus, inde rectè in cælum tendere coepi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: et postea ferebam, et hoc quoque facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubium essem emensus, sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuertere, ac super eam insidens requiescebam, in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quam Homericus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciebat,

defficiens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. **AMIC.** Ergo ista quoq; narrabis Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraude= mur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. **MENIP.** At tu quidem recte coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod ni Rhodiorum Colossus conspexissem, tum Phariam turrin, haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: non solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras; & ut summatim dicam.

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquàm sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo antè Menippe terram requireres, propter ingens in medio

c

interual

interuallum in arctum contractam, adeo ut nisi Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te cre didisses, qui repente factus lynceus cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam cu- licum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nā quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo præte rij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere pro- pter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculo- rum acie, grauius ea res me disruciabat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à ter- go sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus, Hūc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil pertur- babar, ratus demonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numē, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipi- tem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolo, æriuagus plerunq; ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiā istam tibi adema- pturus: nam illud (ni fallor.) male te habet, torquetq;, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in Graciam, tui memor sacrificabo tibi in fanario: atq; in nouilunijs ter ad lunam inhians, uo- ta faciam. Imò per Endymionem, inquit ille haud hūc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit aut-
mum

m̃um meum, quum te uiderem affectum molestia : uerum
 scis quid facies, quò perspicax fias? Non per Iouem, in=
 quam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab ocu=
 lis : nam in præsentia uideor non mediocriter lippire.
 Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute ui=
 deas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid
 igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, in=
 quit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, in=
 quam, maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, in=
 quit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est,
 unde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est
 rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis ad=
 uersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Qua=
 re iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aqui=
 lino inferuerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè
 dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter
 adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis, &
 abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum
 oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; co=
 hibita uulturis alæ, alteram solam mouere, iuxta pro=
 portionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quominus
 altero cæcutias nulla ratione succurri potest, propte=
 rea quod ad partem pertineat deteriore. Mihi, in=
 quam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more
 cernam. Nihil enim fuerit deterius, cum mihi non ra=
 ro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad
 regulam exequantes ligna. Hæc locutus, simul ea fac=
 ciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim pau=
 latim subducens sese, sensim in fiumum euauit. At si=
 e 2 mulatq;

mulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicio, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neque solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentem: Lysimacho struentem insidias filium: Antiochum Seleuci filium, nouerçæ Stratonicæ clanculum inuenientem: Thessalum Alexādrum ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxorem adulterio stuprantem: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arfacen interficientem mulierculam: & Arbacen eunuchum gladium educentem in Arfacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atque his ferme consimilia tum in Libya, tum apud Scythas, ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummū peierantem: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Clinia rhetorem ex Aesculapij sano phialā auream suffurantem: Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui scenerabant, qui reposcerēt? Nam uarium quoddam, & undiq; mixtum erat spectaculum. A M I C. Atqui recte facies

ſte facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt enim te ex his non uulgarem cepiſſe uoluptatem.
 MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modo iſta fuerit difficilinum: uerum rerum ſaſtigia eiufmodi ferme uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam reſpicerem, uidebam belligerantes Getas. Rurſum ubi ad Scythas deſlecterem, cernere erat errantes in plauſtris. Mox ubi paululum in diuerſam partem deſlexiſſem oculum, ſpectabam agricolantes Aegyptios. Phoenix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum conſuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unusquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uocisq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiufmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac conſuſaneus. MENIPPVS. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepan tia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſimili, diuerſaq; moneant, neq; quicquàm idem
 c 3 cogitent,

cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negans
 diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iana
 omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam
 illam, et incompositam canentes cantionem. Verum in
 uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant
 quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mo-
 uebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq;
 sibi placerent hoc nomine, quod Sicyonium agrum co-
 lerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ
 est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille
 possiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id
 temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor
 digitorum spatium habere uideretur. Attica (ni fallor)
 proportionem minima pars erat. Itaque perspexi quid es-
 set reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim
 is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix u-
 nam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cete-
 rum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos: deinde ter-
 ram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in men-
 tem pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente
 Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum
 multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem
 auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas
 quatuor, magnopere ridebam et hunc. Nam Pangæum
 uniuerſum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine
 milij. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum
 spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciui-
 tates, atque homines ipsi, quanti uidebantur ex alto con-
 templanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te se-
 penumero

penumero formicarum concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas excuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem finum exportatæ hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti grânum currens apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas et ædium fabros, et concionatores, et magistratus, et musicos, et philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum re publica conferre, uetustas Thessalorum fabulas spectare. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquàm satis spectassem omnia, satisq; risissem, excusi meipsum, subuolauit.

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in aedes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, forminea sonans uoce: Menippe, inquit, ita tibi contingant quæ optas, Inferui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic, inquit, neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, et multa, et intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, et quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum tibi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisque secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen

aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum : quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam cadentem. Et tamen quam multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdum tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere, atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conficerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quammaxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem uiros senes, ea gerentes, quæ neque barbæ prolixæ, neque uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est, oratione me discerpere, modisq; omnibus contumeliæ afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habucrim, quam possem hinc longissime demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies : simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physis illos comminuat, dialecticis os occludat, Stoam demolietur, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; recta ad ipsum coelum tendebam.

Nulli

Nulli ubi comparent hominum'ue, boum'ue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextrā sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos quàm primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinatò abiit, Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans, ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes, nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus, et inopinatus aduētus meus. Et quantum antea nunquam. expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; et Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, et unde uenis: ubi nam urbs tibi, qui'ue parentes? Hoc ubi audissem propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos: Quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe-

e s rasssem

crassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inuen-
 tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum.
 Post omnia addidi quæ Luna mandarât. Itaque ridens
 Iuppiter exporrectus aliquantum supercilijs : Quid di-
 cas, inquit, de Oto, & Ephialto, cū ausus sit & Menip-
 pus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad
 hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
 his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit-
 temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli par-
 tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
 tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
 inter eundum, percontabatur me super his negocijs, quæ
 essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue-
 nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui-
 ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio-
 re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi-
 diæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
 Iouialia intermisissent: & num in animo haberēt Olym-
 pium suum absoluere: Et num essent comprehensi, qui
 templum Dodonæum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum
 respondissem: Dic mihi, inquit, Menippe, de me uero
 quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ò-
 bere, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum re-
 gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego con-
 tentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Si
 quidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer,
 & medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
 næ erant, & uix omnes, simul & mortalium conciones.
 Pisa, ac Dodona splendide erant, ac conspiciendæ om-
 nibus

nibus. Porro præ famo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicinæ officinam Pergami: simulatq; Bendidium natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam ætate defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi consesurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unam quaque sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa, uariâq;. Nam ipse quoque admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat capas, & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, nõ omnibus pollicebatur.

Verum

Verum hoc conceſſit Saturnius, abnuſit illud.

Nam iuſta uota per os fenestræ ſurſum admittebat, admiſſa ad dextram ſtatuens. Rurſus iniqua remittebat irrita, ſtatu deorſum redigens, ne poſſint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum eſſent duo, qui diuerſa peterent, æquales uiſtimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annucret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil ſtatuerere poſſet. Verum exemplo Pyrrhonis ſuſpenſus hærebat etiam, ac conſiderabat. Porro cū iam ſatis uota proponentibus dediſſet operam, ad proximam digreſſus ſellam, et ad ſecundam fenestrā, prono capite ſœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque reſponſum eſſet, ac Hermodorum Epicureum ſulmine comminuifſet: ad proximam deinde ſellam ſeſe tranſtulit, de diuinationibus, ominibus, et augurijs auditurus. Hinc ad ſacrificiorum fenestrā tranſijt, per quam ſumus aſcendens, denunciabat Ioui nomen uniuiſcuiuſq;, qui rem diuinam faceret. Rurſum omiſſis his, uētis et horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluio, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira in Lycia, Tu Note quieſce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modi diſpergantur. Tandem omnibus ſermè ordinatis, diſcedebamus in eum locum ubi compotant dii. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iuſſit accumbere iuxta Panem, et Corybantes, et Attim, ac Sabazium, inquilinos iſtos et ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus

Thus uinum, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus
 Menides: simul interim & ambrosiam, & nectâr sur=
 tim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est
 hominum amans, si quando conspexisset Iouem auer=
 tere oculos, nectâris cyathum unum, nonnunquam etiâ
 duos mihi infundebat. Dîj uero quemadmodum alicubi
 dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspica=
 tus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia ui=
 na, uerum ambrosiam apponunt, & nectâre inebrian=
 tur: præcipue uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,
 una cum ipso nidore, subuolante: ad hæc sanguine ui=
 ctimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cete=
 rum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, &
 Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in
 medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,
 tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnîũ
 saturi requieuiimus, quo quisque sederamus loco, satis
 uuidi potu.

At reliqui noctem diuîq; hominesq; per omnem
 Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:
 Verum mecum animo uersabam, cû alia permulta, tum
 illa præcipue, quî fieret, ut Apollini tanto iam tempore
 non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in
 cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agita=
 ret. Ac tum quidem pusillum obdormij. Mane uero sur=
 gens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum ades=
 sent omnes, sic fârier infit: Vt uos conuocarem, in causa
 fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quî alioqui iam
 olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de phi=
 loso

lofophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriae auidum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant; detestandos mores secum circumferentes, simuli nimirum istis Tragœdiarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilē illam uirtutē ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur: ceterum ubi soli, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem, quæ admodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neque publicum, neque priuatum, ed inutiles ac superuaca

uacanei desideant.

Nusquam in consilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quaedam meditati, obiurgant, proximisq; conuitantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirū respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squaeleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo; ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicam habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis ò dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortaliū, neque omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quis ob res tempus est, ut de his consultemus: propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs qui sunt in uita, non mediocriter esuriētis. Quis enim possit uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
audi

audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & nobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus, effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cū ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas nō est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti notis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgavi. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait: atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut adeptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coetum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audiisti omnia, omnia inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renuntiaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

REVERENDO PATRI AC DOMINO D. Ricardo Episcopo Vuintoniensi,
Erasmus Roterodamus
S. P. D.

E piscoporum usq; seculis mos hic in hæc in nostra
tempora deductus est, amplissime pater: ut Calēdis
Ianua

Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiã
misitentur: quæ nescio quid letioris ominis asserre cre-
duntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt.
Itaq; quũ ego dispicerem ecquid tandẽ muneris à nobis
iret ad tantum patronum, ad tam potentem amicũ: neq;
quicquã in mea reperirem suppellectile, præter meras
chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum co-
actus: quanquã quid aliud potius mitti conveniebat
ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem for-
tunæ muneribus magnificentissime cumulatum: sed qui
uirtutem, uirtutisq; comites, honestas literas infinitis cal-
culis anteponat: quiq; tanquam contemptim, peneq; di-
xerim inuitus fortunæ dona admittat: cõtrà animi bonis
quum sit opulentissimus, tamen semper magis ac magis
cupiat ditescere? Porro nostrum hoc munusculũ, si nulla
alia licet, saltem Terentiani Parmenonis exemplo, hoc
nomine cõmendabimus: quod non ex Aethiopia, uerum
è Samosata usque Commagenorum urbe sit profectum.
Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
amicitia, quem nos paucis hisce diebus Latinum feci-
mus. Qui quidem (uti spero) non omnino futurus est
ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amicitiam præ-
dicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiam natio-
nibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usque-
adeo in desuetudinem abiit, ut nõ dicam uestigia, sed ne
nomen quidem ipsum extet: quum nihil aliud sit Chri-
stianismus, quã uera perfectaq; amicitia, quã cõmori
CHRISTO, quã uiuere in CHRISTO, quã unum
corpus, una anima esse cũ CHRISTO: hominum inter
f ipsos

ipſos talis quædam cõmunio, qualis eſt membrorũ inter ſe corporis. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugiſer futurus eſt, ſi quis modo decorum obſeruet, quod in perſonis ſitum eſt. Nam Mneſippi Græci ſermo, quàm totus Græcanicum quiddam ſapit: comis, facetus, feſtiuus: contrà Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicum quiddam ſpirat, ſimplex, incondita, aſpera, ſedula, ſeria, fortis. Quin etiam dictionis diſcrimen, quaſiq; diuerſum ſilum à Luciano de induſtria affectatum, pro noſtra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem- cunque clientuli tui ſtrenulam ampliſſime Præſul, felici- bus auſpicijs accipe. Et Eraſmum ſicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale, Londini, Ca- lendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS

Luciani Des. Eraſmo Rotero-
damo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS
Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Ore- ſti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; eſſe illos creditis? TOXARIS. Sacrifica- mus Mneſippe, ſacrificamus inquam: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed ui- ros bonos, MNE. An uero mos apud uos, etiam bonus uiris

uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra
 facere? TOXA. Non isthuc modo, uerum eosdem festis
 diebus, ac celebribus conuentibus honoramus. MNES.
 Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo
 beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam
 illis facitis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil offi-
 ciat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios habe-
 remus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin
 magis existimamus nos rem uehementer cōducibilem &
 his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uiro-
 rum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs,
 qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum ar-
 bitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere
 cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyla-
 dem atque Orestem quo nomine potissimum suspexistis,
 ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hospites uobis
 essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquā nau-
 fragio eiekti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent
 comprehensi, abductiq; ut Dianæ immolarentur: ador-
 ti carcerarios, neq; nō oppressis excubijs, & regem tru-
 cidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana
 sublata, nauigio sese proripuerūt, irrisa publica Scythæ-
 rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis
 uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes
 reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respi-
 cite: num uobis expedierit multos in Scythiā Orestes,
 ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox
 futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes red-
 damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regio-

ne uestra in exilium ablegatis : postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eictum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt:qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideatur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usq; temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod fræ undiq; gentes accolerent. deinde quum iam capti essent, usqueadeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quamquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet,

attinet, non paucos profecto diuiniore*s* istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mæotidem usq; , aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumn*o* in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupones ac falsamentarios esse reperi*e*s. ΤΟΧΑΪ. Audi nunc, ô uir admirande, consideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris senti*g*mus. Si quidem in Argo, atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquisq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac no*st*rates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis nisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunque alter

cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna aërea reposuerunt in templo Orestis : ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio, disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin et in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, et ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia, ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidè ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumque de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterũ feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, denique constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud

hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum ani-
 mi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium
 istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauiga-
 tur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant
 rerum lætarum: quòd si uel paululum eis uenti reflare
 cœperint, aufugiunt, solos in periculis deserētes. Enim-
 uero ut & illud noueris, nihil amicitia melius arbi-
 trantur Scythæ, neque est in quo Scythæ magis glorie-
 tur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus
 acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos ma-
 ius ullum, quàm amicitia desertorem uideri. Hæc ob res
 Orestem, ac Pyladem ueneramur, quod præstantes ex-
 titerint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præ-
 cellentes, id quod nos omnium maxime admiramur.
 Appellationem quoque ex his illorum factis imposui-
 mus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lin-
 gua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitia præsi-
 des. M N E S. Hui Toxaris, profecto non arcu modo
 ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecel-
 luerunt, uerum uidentur & ad orandum, persuaden-
 dumq; omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus
 uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic
 Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis:
 Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq;
 bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis,
 quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uiro-
 rû, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi nō pu-
 taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud
 Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agre-
 f 4 ftes,

stes, similitate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi:
amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere so-
litos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus,
tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos de-
uorant. TOXA. An nos Grecis quum alijs in rebus,
tum in his quæ ad parentum attinet cultum, sanctiores,
magisq; pij simus, in presentiarum haud quaquam con-
tenderim. Quod autem nostrates amici longe fideiores
sint amicis Grecis: quodq; amicitiae ratio maior apud
nos, quam apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per
deos Grecorū, ne tibi molestum sit audire, si quæ per-
spexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus:
uos enim mihi uidemini præclarius ceteris de amicitia
uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non so-
lum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis
sit prædicare eam, et quantum sit bonum, ostendere. At
ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomo-
do, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragœ-
di in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis re-
presentant, plerique laudatis, atque applauditis, ac pro
se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero ni-
hil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si
quando forte accadat, ut egeat amicus, ibi protinus non
secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uo-
bis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquunt inani-
bus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atque im-
mane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos
ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores,
hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita
in præ

in presentiarum agamus, priscos illos amicos ualere finamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimium superaueritis, compluribus ac grauib; adductis testibus, nempe poëtis, qui Achilles & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus, carminibusq; contextuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quam in amicitia quopiam inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scythas quum sim.

MNES. Quanquam est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congrædi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabule, tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulò antè scitè admodum representabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendète uinci abs te. Nam isthuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed

linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicæ quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterque quinque narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciât Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturum, nihil ex meipso comminiscensem, alleuantemq; Ac primo quidè loco, Agathoclis Dinicæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: ceterum reliquis in rebus uulgò Samiorum nihilo præstan

præstantior, neque genere, neque cæteris item opibus.
 Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à pue-
 ro intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est,
 & quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt,
 complures & alios secum habebat, satis quidẽ idoneos
 illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam consuetu-
 dinem, ab amicitia uerò longe alienissimos. Atque inter
 hos interim habebatur Agathocles, cõuiuebatq; & com-
 potabat illis, non admodum approbans eam uiuendi ra-
 tionem. Dinias autem nihilo hunc potiore habebat,
 quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœ-
 pit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur, quippe qui
 admoneret eum maiorum, præciperetq; ut seruaret, quæ
 multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob
 hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhi-
 beret, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens
 Agathoclem. Denum ab assentatoribus illis misero per-
 suasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis
 uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus
 ciuilibus primarij. Iam & literulæ à muliere ad illum
 uentitabant, & ferta semimarcida, & mala quedam ad-
 morsa: denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in
 adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibus-
 dam inserant, primumq; hac incendunt opinione, quod
 sese credant amari. Nam plurimū illicit & hoc, præser-
 tim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in
 casses inciderint. Erat autem Chariclea urbana quidem
 & elegans muliercula, at supra modum meretricia,
 semperq; illius, quicumq; forte adiisset, etiam si quis ad-
 modum

modum leuiter concupiuiſſet:quin ſi uel aſſexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recuſaret Chariclea: admirabilis autem alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amorem, & ambiguus quum adhuc eſſet, totum ſubigere: at quum iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio: deinde iniecta ſuſpicionem, quaſi ad alium ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtructa. Hanc igitur tum Dinia aduſatores accerſuerant in adoleſcentulum: multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Charicleae impellerent. Illa porro quae complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumera- biles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euer- terat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi naſta manibus eſt ſimplicem, & huiusmodi artium imperitum adoleſcentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undique oppugnans, tentansq;, ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta periit, tum infelici Dinia innumerabilium malorum ex- titit cauſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quae re- nunciaret ut ſleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera pra amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille per- ſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Ephesiorum uxoribus praeter ceteros adamabilis. Ac tandem in con- greſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur

caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congregi docta: & in loco flere: & inter loquendum miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & aduenti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciaciari, iamq; amore illaqueatum, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese accersebat, ac Charicleæ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) ciulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: placeneq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Crentensem, bene nummatum uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebatur. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclea modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Crentensem amatorem iam desciiuerant) abit ad Agathoclem,
iampri

iampridem non inscium, quàm illi res miserè haberent. Ac pudefcens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, nō uicturum sese, nisi cum Chalcidæa consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias, haud clām erat Charicleæ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla et literula, et expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo ferè somno, essetq; intus Demonax Charicleæ maritus: siue quod alioqui præsenferat: siue de composito, prodictioneq; uxoris (nam utrunque fertur) exiliens uelut ex insidijs, et atrium iubet occludere, et Diniam comprehendendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in moechum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atque hanc quidem nō ictu uno, uerumetiam et uecte sæpius, et postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autē clām sese subduxit, tanto patrato facinore.

Et ad

Et ad auroram usque apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc inficiantem homicidiū, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic cum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico.

Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodq; hinc partum est referēs, Diniam alebat. Quin & egrotanti diutissime inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset: Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicū quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem

similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxa-
ri, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de
hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profe-
cto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigasse se-
se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, col-
lectitios quosdam homines uehementem, in his fuisse Eu-
thydicum, unaq; cū hoc Damonem Chalcidensem eius-
dem amicum. Ac natu quidem eos aequaleis fuisse: ue-
rum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem cō-
tra, suppallidum atque ualetudinarium, quasi qui nuper
(ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque
ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse
ipsos. Ceterum ubi transmissso freto, in ipso iam Ionio
mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuiss-
se. Quid autem attinet multa referre: immaneis quas-
dam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si qua
alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul ab-
essent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præ-
terea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim,
impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium,
Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse
in mare propendentem. Deinde, ut coniicio naue uehe-
mentius in eam partem, in quam ille propendebat, in-
clinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono
capite in pelagus: neque nudum tamen, uideſſet ut mise-
ro uel nature commodè liceret. Mox itaque succlamaſſe
quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Por-
rò Euthydicum simulatq; audiſſet (nam forte fortuna
nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arre-
ptoq;

pto'que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse quod uento praeualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoque tabulata, quae quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiae documentum quisquam edere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo seuiens, quam communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquae sese adglomerantis, spumam undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem. Ad haec illum iam praefocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autem incontinenter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quaequam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.

MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin bodieq; Athenis agunt, ambo philosophiae dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quae noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur afficere. Porro quae post haec acciderint, Euthydicus ipse nar-

rat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, sus-
 pendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè
 quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent,
 iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode
 deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem,
 qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, acci-
 pe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Co-
 rinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio
 amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pau-
 perimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit,
 alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an
 tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem ami-
 citia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare
 queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo qui-
 dem matrem meam alendam, atque in senecta fouendam:
 Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote,
 quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi ma-
 ter anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem in-
 terim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit)
 alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuita-
 tem quidem Eudamide nouerant: at amicitiam, quæ illi
 cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo
 iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu
 discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretæus, & Cha-
 rixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant:
 Si quidem persoluent Eudamide, superstites etiam ipsi
 hereditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista
 erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscen-
 tes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata.

Itaq;

Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, et matrem alit Eudamide, et filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis, idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, quæ fuit erga amicos: declarauit enim, quod et ipse eadem fuisset futurus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolæi, Masilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Asidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam, et refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim comperite omnia, nam ipse quoque Masiliensis erat. Menecrati (inquit)

huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquàm qui sententiam iniquam pronuntiasset. Ad hũc autem modum, inquit, nos Masilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaque ferebat Menecrates: primum, quod esset condemnatus; deinde, quod e diuite pauper: postremo, quod ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitiuus. At præter cetera cum ipsa discruciabatur filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam e necessarijs cuipiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genere symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, do-

tem

tem autem iam olim accepi, talenta quinque, et uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, o Zenothemis, ne uel ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui et iuuenis es, et formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo post prodijt, ea de uirginata, atque ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens, et quemadmodum uides, circumferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde, atque glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes, et famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neque arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquam pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictu, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit multam Menecrati, atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemum amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neque qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur, Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegya-

ptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecensi, quì cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antipbilus uero medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonis que. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex oriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita, et patria Syrus inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irripuit: sublato que deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo, et hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in edes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unà que herus huius Antipbilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quisspiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam

quàm qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Por-
rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat mi-
ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
omnium, quantum in carcere erat, fontium scelestissimus.
Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ut-
ces, grauis Antiphilo imminabat. Quod si quando defen-
deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudens ha-
bebatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inui-
sus. Subægrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirum
quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neque crura
sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata-
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co-
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici-
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustum prementibus: adeo ut uix respirarent tum fer-
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erant,
atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in-
sueti, minime que ad tam durum uitæ genus exercitato.
Quum uero iam deficeret ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem, & Demetrius, nihil dum
sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisse-
t: tum quidem admissus non est, propterea quod ueste-
ra iam esset: & carceris custos iam dudum oclusis fo-
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma-
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad-
missus

missus, accedens multo tempore querebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cognosci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quisnam esset, usqueadeo præ malis erat transfiguratus. Ut uero ad uocem agnitam respondisset, atque ad eunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaquam, et ipse sibi redditus, et Antiphilum recipiens Demetrius de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus, atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inserviensque. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque frondibus, acquiescebat, Et in hunc quidem modum aliquandiu debebant:

ut

ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id
mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto
in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno,
et custodie exactissime obseruata, neq; deinde quisquàm
admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res du-
bius, atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret
amico adesse: adito præfecti collega, seipsum desert, tan-
quàm in irruptione templi Anubis communem operam
addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico
in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis
precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime An-
tiphilo, atque eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel
maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum
sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim
egrotare: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri pos-
set, ut ille, & quamplurimum dormiret, & minimum an-
geretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis in-
ter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam acci-
dit, quod finem fermè eorū imponeret calamitati. Siqui-
dem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limā: ad-
iunctis coniuratis captiuorum plerisq; catenam insecuit,
qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis,
soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe pau-
cis custodibus, cōglobati prosiliere. Atq; hi quidem illi-
co quò quisque poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cō-
prehensi. Porro Demetrius, & Antiphilus inibi reman-
serunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere para-
bat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod
acciderat, emisit quidem qui illos insequerēt: accersit

tis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis.
 collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud qua-
 quam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat au-
 tem Demetrius, sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam
 fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel
 commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent,
 dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exa-
 ctius excuteret. At hic ubi reperit, nihil eos commeritos,
 collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque
 admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena
 quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quin-
 etiam ambos munere profectus est, idq; de suo: Anti-
 philum drachmarum decem milibus: bis tanto Deme-
 trium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto
 est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinques
 amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas,
 tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam igno-
 scendum uideri, quod tum ab eo discederet. Neque enim
 sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui
 erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum
 amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter habe-
 rent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni ini-
 tio notasses nos, tanquàm qui uerbis nos iactaremus: idē
 profecto relaturus eram tibi complures orationes, atque
 eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum
 interim pro seipso nihil responderet: Pro Antiphilo ue-
 ro lachrymas funderet; atque etiā supplex esset: totamq;
 causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, am-
 bos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos
 mihi

tibi primum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros, ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porro uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi cõtingerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. **TOXA.** Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodum tu, uerbis, phalerans atque exornans (neque enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in commemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolam donauerit, duo tantenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Ceterum ego tibi referam multas cedes, bellaq; et mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitiae, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillita

quillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, et aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pacis, prædaque pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoque quam firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodum uos, neque si quis equalis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, et quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilque non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur, At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delectus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirum, et uicturos eos pariter, et mortem appetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atque ita facimus. Etenim simulatque incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisque intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi foedera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atque adulteræ uxores: arbitramurque iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper. Dandamis fecit.

cit. Dādamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum, & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MENIP. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? an non tibi uidentur esse dii, Ventus, & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita, ac morte? Per hanc utique iuramus, quoties per Ventum, & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tantum quam qui uita sit causa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MENIP. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoque deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenū, funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uariis est iste deus interitus, atque innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOXA. Vide quā contentiose nunc, quāq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentium agebam. MENIP. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter, quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi, & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromata, cum equitum decem

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse fre-
 batur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, ne-
 que expectantes illorum insultum, omnes quidem cede-
 re cogunt, complures autem repugnantes occidunt,
 nonnullos, & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tra-
 nans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium
 copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id tempo-
 ris castra fueramus metati, haud scio quo consilio Ar-
 chiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranque Ta-
 naidis ripam. Protinus itaque, & prædas abigebant, &
 captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curri-
 bus potiebantur, atque ijs plerisque cum uiris captis, &
 sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constu-
 prabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amixo-
 ca quum duceretur (erat enim captus) nominatim in-
 clamauit amicum, misere uinctus, simulq; calicis, & san-
 guinis commonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dan-
 damis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, trans-
 uit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in
 illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi
 si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tan-
 quàm dudentem sese precio redimendum. Moxq; ad il-
 lorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redema-
 ptionis precium postulabat. Neque enim prius dimissu-
 rum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dan-
 damis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis dire-
 pta sunt: quod si quid est quod nudus prestare queam, id
 sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uo-
 les. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, & ab-
 utere

utere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauro-
mata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum te-
met dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradi-
ta amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam
uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus
exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; præ-
cium persolutum esset Sauromatis, recepto Amuzoca, re-
uersus est innitens illi: unaq; tranâtes, incolumes ad nos
redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus,
neque iam uictos esse rebantur sese, quum uideret, quod
apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse ab-
ductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem,
& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem
non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmo-
di uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tamet si tum
quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem
relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curria-
bus, fuga sese subdixerunt. Porro Amuzoca non tulit di-
utius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse
semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; hono-
re à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale
Mnesippe uos referre possitis? Etiam si quis tibi donet,
ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiã
citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affinge-
re? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem
talem narrasses, non sum nescius, quantas adornande
rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem-
admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit ex-
cecatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
quem

quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur, & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à Leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, defiliens; & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; , in sese prouocans, auertensq; , atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatæ, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Maxeam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem, legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Maxeam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes

rantes quinam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij: in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; procum, posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna, & opes commemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Maxæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustorum Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis, Imò nec plaustra, inquit possideo, nec arma: uerum sunt mihi duo amici: honesti probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidem ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Maxæne uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quem
b admodum

admodum reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quum pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes, nempe uos, ò Lonchates, atq; Macenta, uestramq; beneuolentiam longe præstare, multoq; firmiorem esse Bosphoranorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; : & Adymacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponfam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta : ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ò amici, dupliciter excrucior : nam & Maxeam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem, & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat : si modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur : nimirum ut unus homo simus, iidem dolentes, iidemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arfacoma me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponfam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas, & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantum potes maximam. Facillime autem plurimos
. adiunxe

adiunxeris: partim quòd ipse strenuus, partim quòd nobis non pauci sunt familiares. Maxime uero si defederis in tergo bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses; eques uterque. At Arfacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Denum & in tergo bouis defedit. Consuetudo autem de scendendo in tergo bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugne uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: intergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisque partem sibi sumit, ac dextro pede tergum, quis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum se quinque suopote cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide coheret, & hostibus expugnatu difficilissimus est: non aliter, quàm si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-

chates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, autq; uenire quidem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ; ne uestri pastores in planiciem usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de quibus expostulatis quod regionem uestram incursent; negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuntiant. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arsacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam postularit, non assecutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi in copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiusq; fert, quod sibi præferat à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arsacomas: nimirum

nimirum ob nuptias, tum aliàs quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates : iurato inquit, te præsüturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cælum iurare uellet : Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martus ingressi, oclusis foribus iusiurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato, ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfuturum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, rediit in Scythiam. Porro nemo est cum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hec itaque gessit Lonchates, præsütitq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuncium attulit de rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, pu-

ella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim
 isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosphora-
 norum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego por-
 rò non solum Alanus sum, uerum etiam sponse tue
 cognatus maternus: siquidem nostra è gente Mastere-
 ram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum,
 missus à Mastere fratribus, qui sunt in Alania: denun-
 ciantibus. ut quàm potes ocyssime, te recipias in Bos-
 porum, neque per negligentiam committas, ut impe-
 rium ad Eubiotum deueniat: qui tametsi frater nothus
 est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit,
 cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Ma-
 centes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum
 Alanis. Commune enim horum utrunq; Alanis cum Scy-
 this, nisi quòd non magnopere comati sunt Alani quent-
 admodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq; illis erat
 asimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conuenie-
 bat alarum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq;
 his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq;
 Mastere ac Maxæe cognatus esse. Et nunc, inquit, o
 Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci te-
 cum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spon-
 sam adducere. Istihuc equidem, inquit Adyrmachus,
 longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam
 adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bospo-
 rum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quod
 si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. atque
 ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macen-
 te tradens ducendam Maxæam, quæ uirgo etiam dum
 erat.

erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat : uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens, & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dexteram Mitæorum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; peruen-
sus est uiam : statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Arsacome Mazæam in manum dans : Accipe, inquit, à me quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasq; agente : Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare : nam mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextra, quod uulnera-
te sibi subministravit, atq; officiose curam egit egro-
tantis. Ridicula nimirum, & nos fecerimus, si iamdu-
dum commisi, & quatenus licet in unum conflati, ma-
gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
dem modum Arsacome gratias agenti, Macentes re-
spondit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non
perrexit ire in Bosporum : iam enim Eubiotus rerum
potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
diuersatus : uerum in patriam reuersus, contractis in-
gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam : pau-
loq; post irrui, & Eubiotus, cum Græcos undecunque

poterat secum ducens, tum Alanos, & Sauramatas accersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos autem (nam, & ipse ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum Marinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multo minus triginta milibus, unà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admoventes illos conspeximus, contra duximus agmen praemis-
 sis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quae eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaq; cadebant, confertim iaculis emissis, atque sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebantur obfessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates, & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non

mi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transfret.
 At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impe-
 tum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gla-
 dio, ad zonam usque diffecuit. Quo fuso, dissipata est
 omnis acies Machlyensium, paulopost, & Alanorum:
 Denique cum his Greci quoq;. Atq; ita redintegrato
 praelio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequu-
 ti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die
 ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque
 amicitiam orarent. Bosphorani duplicatum tributum pen-
 suros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturus
 se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compen-
 saturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine
 uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis
 fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, impri-
 mis autem Arfacome, & Lonchate: pax inita, duo-
 bus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Hu-
 iusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa fa-
 cere. M N E S. Tragica prorsus, ô Toxari, fabulisq;
 similia. Et propitius sit Acinaces, & Ventus, per quos
 iurasti: si quis ista non credat, non admodum repre-
 hendendus esse uideatur. T O X A. At uide, uir egre-
 gie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra profiscia-
 tur. Quanquam non me deterrebis non habendo fi-
 dem, quo minus, & alia his consimilia referam, quæ
 nouerim à Scythis esse gesta. M N E S. Tantum ne
 longum faciat, uir optime, neque usq; adeo admissis, ua-
 gisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scy-
 thiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in bosporum

discedens : postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOX A. Parendum tibi & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnus nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria profisciscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, eminus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadrigentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quedam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnus consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit:

ditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, ut mercede propofita fingulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audiffet, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris: si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atque interea egre parato uictu, quum iam fpectaculum efferet institutum, fpectabamus, & ipsi: etenim afsumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; fpectaculum Græcorum. Ergo ubi confediffemus, fpectabamus. Ac primo quidem fœ paratim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quofdam uinctos emiffæ, nocentes quofpiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad fingulare certamen conducti, ac productio iuuenis quodam prægrandi, dixiffet præco: Si quisquam uelit cum hoc fingulari certamine congregi, prodeat in medium, præmium pugne accepturus drachmarum decem milia. Ibi protinus affurrexit Sifinnes defiliens, polliceturq; fe dimicaturum, fimulq; poſcit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiſcemur, ſuppetetq; comæatus: ſi non cecidero, ſepulto me, redi ruſus in Scythiam. Ego quidem his auditis ſingultiebam. At ille ſumptis armis, reliquum quidem corpus muniiuit: At galeam nequaquam impoſuit, ſed nudo conſiſtens capite pugnabat. Et initio quidem ipſe uulnus accepit,

accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; : ita ut protinus ad pedes illius procumberet. ille fessus, & ipse uulnere, mortuo incumbibat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amasriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Apulit aliquando Abauchas hic in Borysthenensium ciuitatem secum adducens, & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes, & huius amicus Gyndanes, atq; is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam forte in coenaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circumclusit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi expectatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, insa-

saq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perrumpensq; euasit, ita ut nequaquam incendio laderetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiuista, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè, et ipsa extincta est. Post hæc cum probro obiectaret quispian Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? M N B S. Nemo. Neq; enim constituueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neque pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binus uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quater

quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq;
quiddam est, cum duo tresq; copulantur amici, qualem
Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq;
capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres
illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum
est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probe dicis,
atq; ita faciamus. M NES. Verum neq; sanguine opus est
Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet.
Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id mul-
to certius est calice illo quem bibitis: propterea quod hu-
iusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi
uidentur. TOXA. Placent ista, iamq; amici atq; hospi-
tes simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in
Scythiam perueneris. M NES. Nimirum ut sis sciens,
nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si ta-
les amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua
oratione coniicio.

REVERENDO IN CHRI

sto Patri ac domino, D. Renato episco=
po Carnutensi, Erasmus Ro=
terodamus S. D.

CUM multis modis compertum haberem, ornatissime
pater, quàm candidè de meo ingeniolo, meis tum
sentias: tū prædices, uir alioqui naris emunctissimæ: Iamq;
ad Italicum iter accincto, per itineris comites non lice-
ret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim
quod te tui Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantē
misi: sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit
utilior

utilior ad deprehendendas coarguendasq; quorundam
 istorum imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma-
 gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con-
 nationibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum face-
 re solent. Eum igitur leges, uti spero, non modo cum fru-
 ctu aliquo, uerum etiam summa cū uoluptate, propterea
 quòd intelligam te, licet præter generis claritatem, fortu-
 na splendorem, muneris auctoritatem, scrijs illis ac tetriz-
 cis studijs absolutum, non solere tamen admodum ab his
 etiam elegantioribus Musis abhorreere: Et huiusmodi lu-
 sus nec inamœnos nec infrugiferos arduis negocijs liben-
 ter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem
 Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt,
 id omne in uno Luciano copiosissime reperiās licebit.
 Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; cele-
 bre phanum, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm
 feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum.
 Lutetia, Anno M. D. V.

LUCIANI ALEXAN-

DER SEV PSEUDOMANTIS,

D. Erasmo Rot. interpr.

V quidem charissime Celse, leuem for-
 te quandam ac facilem prouinciam
 tibi mandare uideris, cum iniungis
 ut Alexandri Agonotichite imposto-
 ris uitam, commenta, neque non au-
 daciam præstigijsque libro complexus, uolumen ad
 te trans

te transmittam. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij quam Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At tamen si candide, ignoscenterq; legere uoles, et quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: condum hunc te autore capeffam, et Augia bubile si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam, et amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impeggerit, poterimus, et ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multum crudeliorem latronem memorie prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores

desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominē, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim natiua tectus, partim apposititia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferē non sentisceret imitatum ascititiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens, atque animus, o malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimā in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi supeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynona, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimulabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidē sapiens

piens, ac mente diuina: ceterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Grætiæ, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæq; & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquā fidē perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulā adæquent Alexandrinæ uersutiae. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quā maxime uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum, quæ cogitasset nullum refugientē laborē, appositam ad persuadendū, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mīre simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cū illo cōgressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquisimumq;: præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id quod licebat partim è stipula coniicere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitū fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidem præstigiator ex eorū numero, qui magiam & diuinas incantatio

tationes profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatũ successiones. Hic ubi conspiceret bene ingenia, tum puerũ, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudit eũ, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autẽ apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.
 Quorũ omnium successor hic, atq; hæres factus est. Porro doctor ille, & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quamam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nacti sunt, natu quidam grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiamdum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris, et humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac māsuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, et cum pueris unà cubarent, et cantes ferret, neq; cōmouerentur, si quis stringeret, premeretq;: deniq; perinde, atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illā de Olympiade fabulā increbuisse: quum Alexandrum cōciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellū oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijissent, facile perpenderunt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam: quā maximè necessariā esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, et Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupiētibus, atq; huius rei gratiā hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium

cinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites: atque felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quam expectauerant initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare coeperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quauē ratione negotium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ, Bithyniæq; confinē, neq; longe disitam, ab Asia Galatiæq; cūctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexandēr: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationē, aggressionemq; hominibus opus esse crassissis et stolidis, et qui uiderētur admissuri: cuiusmodi Paphlagonēs affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhiant, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nōnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapium unā cum patre Apollīne in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerūt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac

Pontū dimanaret, multo autē ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templū erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpureā albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum ambos illius nossent parentes obscuros, atq; humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud oraculum, quasi Sibylle prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirsidae erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cū eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatus sese nonnunquā adsimulabat, ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat radicle
ea est

(ea est herba lauādis lanis idonea) radice cōmāducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formidādum spuma ridebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanam prae se ferret, colorum fucus mire adsimulatum, quodq; pilis equinis os et aperiret, et clauderet. Tum lingua (sicut est draconum) bisulca atra prominebat, quae et ipsa pilis agebatur. Porro Pelleus ille draco iam pridē erat in promptu domiq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partem Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue quod ea in idem alicunde destillauerat, siue quod ex aethere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidē intus occultabat foetum recens editum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cauernas, rursus illinc discessit. At mane quum in forum prosiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; in auro: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comam, eorum more, qui à Cybele deorū matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse praedicans, quae mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa propè ciuitas) unā cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;

significantes, cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicum,
 attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorū
 quæ dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aescula=
 piumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum tem=
 plum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fon=
 tem illum quem iam ante conditum oraculum præstru=
 xerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes
 Apollinis & Aesculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac
 felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat,
 eam porrectam à quopiam, facile immergens, unā cum
 aqua lutoq; haurit, & ouum illud in quo nimirum ille
 deum concluderat, candida cera, cerussaq; commissuram
 operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirma=
 bat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis de
 fixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset fu=
 turum postea, iamdudum admirantes ouum in aqua re=
 pertum. Porro posteaquam fregisset idem caua uola cō=
 pressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset,
 simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui ade=
 rant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tolle=
 bant, deumq; cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam
 esse dictitabant: singuliq; affatim uotis implebantur, the=
 sauros, opes, prosperam ualeitudinem, aliāq; id genus ab
 illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
 abripuit, unā secum asportans modò editum in lucem
 Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat na=
 scantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem:
 id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
 cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem
 uniuer

uniuersus conſequebatur, omnes afflati deo, atq; ob ſpes
 anima conceptas furore correpti. Interdiu igitur ſe domi
 continebat, ſperans fore, id quod & euenit, ut ſama per=
 moti, Paphlagonũ pars maxima cõcurreret. Ergo poſtea
 quàm urbs ita eſſet hominibus reſerta, ut iam redundaret:
 ſed quibus omnibus iam tum cerebrũ, tum cor eſſet exem=
 ptum, nec ulla parte ſimiles uiderẽtur uiris pane uictitan=
 tibus (ut loquuntur poẽta) uerũ qui præter ſolam figu=
 ram nihil à pecudibus diſtarent: in ædiculis quibuſdam, in
 lecto reſidẽs, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret:
 imponit in ſinum Pelleum illum Aẽſculapiũ, qui quidem
 erat, ut dictum eſt, maximus pulcherrimuſq;. Hunc totum
 ubi collo circundediſſet, caudam foras prominere ſinens
 (erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effun=
 deretur, pars tamen humi traheretur) ſolũ autem caput
 ſub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: lin=
 teaceum illud draconis caput, altera in amiũtus parte con=
 textum oſtendebat, quod prorſum illius eſſe draconis ui=
 deretur, qui à pectore prominebat ſcilicet. Iam uero mihi
 cogita, ædiculas non admodum illuſtres, nec ad ſatietatem
 uſq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarũ,
 quiq; alijs ex locis alij concurriffent, tumultuantes: ac
 prius etiã quàm iſta uiderent, mente attoniti ſtupefactiq;,
 deniq; ſpebus illis ſublatis: quibus ingreſſis, non mirũ ſi res
 uiſa eſt portẽtoſa, uidelicet ex modo puſillo ſerpente, in=
 tra pauculos dies tam immanẽ extitiſſe draconem huma=
 na ſpecie, atq; eum inſuper manſuetũ, tractabilem q;. Pro=
 tinus autem ad exitum properabant, & priuſquam exa=
 ctius eſſent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui

semper ingrediebatur. Porro è regione ianue, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse serunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam egrotaret : illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis, & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manus contingerent : nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent : quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorum uel, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret : qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei, coniecturis colligeret: uel si uiam etiam, modūq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia, Thraciæq; eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant
ad hæc

ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomē etiam inditum: nam Glycō appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hætenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisitiuissent: diuinaretq; accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitum, posteaq; quā ille in ter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet, cumq; funiculis obuinctum, cera argillaue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus coratina) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacumq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis,

idiotis, quibusq; nares essent mucco obstitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta, obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebat. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sane quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquàm facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quò uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, et coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursum calefactam acuceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus consistat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera et mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; sic cum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus perlectis, impositæ ceræ de nouo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceræ,

cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccessit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & alie complures uia, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam, & ambigua respondet ad ea quæ præponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atque efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neque non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cum æta hæc tum obtinent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuique responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum, aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta, aut octoginta milia redierit, usq;

rit, usque adeo auidis, & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Caterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores, & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuique pro dignitate, meritoque; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere, reuocareque; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uitæ defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaque, magnoque; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaque; duplicata, propheta, discipuloque; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat:

Muneribus decorare meum uatem, atque; ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque; paulatim in oppidis deprehenderetur uersa præstigiatura, fictusque; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent

uellent propiciam habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cui-
piam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, in-
quit, compedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc mi-
raris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum
uideas interrogationes adeuntium, quàm sint pruden-
tes, quàmque eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat
illi cum Epicuro sæuum, et irreconciliabile, idque iure o-
ptimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo
præstigiator, et monstris ac portentis amicus, ueris ini-
micissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum
naturam perspectam haberet, qui que unus quid in his
esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Py-
thagoræ erat amicus, atque alta cum illis pax intercedebat:
At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum)
erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui
hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob cau-
sam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat
exosam, eò quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant,
alios item horum consimiles quàm plurimos ea in ciui-
tate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oracu-
lum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsu-
lis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse
quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret,
nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam
cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscri-
bere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet,
hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat
 ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimū,
 ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uide
 ri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis e=
 tiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese
 exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem
 edentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum
 arterijs contextis, ac per lineū illud draconis caput, quod
 erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has fo=
 ris insonante, ressonsitabat ad ea quæ proponebantur,
 uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad au=
 res promanante. Huiusmodi ressonsa αὐτοφωνα diceban=
 tur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque
 passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulen=
 tis, & qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano red=
 ditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex
 Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius
 regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
 Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incurfio=
 nem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu caderetur ab
 Othryade, hoc oraculum à monumētis sustulit, atq; aliud
 in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
 Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
 Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat commentus,
 ut po

ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperâ maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualefcerent: quibus morientibus, alterū oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cum, non ignoraret, qui in Claro, ac Didymis, Malloq; responsa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi: quadā arte diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero, & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædā de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, con-

tinuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolaret: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanquàm uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauesactis, atque attonitis. Qui protinus, & ipsi cupiditate flagrare coeperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renuntiarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mētirentur. Excogitauit autem ter scelestus ille quiddā neutiquàm infcitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cū periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neque remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos obmetum

metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia praecllerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quamplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quae Rutiliano red didit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per aetatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi praecceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregieq; canentem praelia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē habebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re praesenti confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem ē uiuis adolescentulo deligi praecceptorem, sed Pythagorā potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibuscum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta aeuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquam hoc quoq; oraculum ex Autophonis erat. Eidem item de uxore ducēda per-

contanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Lunā enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placās: iamq; sibi unus è coelito numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræ motus: se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unum quoddam tale oraculum, Autophonon, & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atque hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit, ut ea domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter ora-

ter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestē propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quāmplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adis-
sent, illi significarent quid nā essent percontaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam ad-
uenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem, & id ge-
nus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstru-
xerat. Nam præter hæc, & initiationes quasdam insti-
tuerat, tædarum per manus tradendarum gestationes,
& sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denuntiatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysterio-
rum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo cre-
dunt, & parent, sacris feliciter initientur, Sub hæc pro-
tinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pel-
lantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerpe-
rium agebatur, & Apollinis natiuitas: tū Coronidis nu-
ptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Gly-
con in lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderentur, Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascentis Rutiliani coniunx. At ue-
ro facem gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Ale-

xander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Luna uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil, ex eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulo post rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum allipnidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædæ, atq; inter mysticas saltationes, semur illius de industria renudatū, aureū apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorū numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob semur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustusq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro

Porro quum cunctis alijs denuntiaret, ut à puerili cōcubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos, & etate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo- decim sese admoto ore complecteretur, ne'ue cum basio saluaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat: atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modum uecoribus, ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atque eæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis, & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly-

con, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Nū alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quod demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidē oportet, et barbaros meo conuictu, meaq; praesentia frui. At reliquae sortēs, puta quae in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiuntur Apolline, an uana sunt quae illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quaesieris, nefas enim. Ceterum ego quis tandē post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hēc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hęc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo, et oraculum carmine comprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapiētem, suis artibus atq; imposturis hostē, atq; insensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis praesentibus coarguere, propemodum in uitae discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirū Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiae praefectū capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, fortu-
lis iam supplicio affectis, qui tua opera bestiis traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset,
ad inunda

ad inundationem usq; subducto nauigio : persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renuntiantes quemadmodum è medio sublatu esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobrium sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui, & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent, Demonstratus quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atque à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Ceterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie quàm responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adyto respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neque igni, aqua uel imperiebat: uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam impio, deorumq; cōtemptori, atq; Epicureo: quod quidem probum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum

(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ discipline decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret, plañe lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cesaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis, et Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus ær.

Florum atq; herbarum bene olētum, moxq; futura est

Et uictoria, pax et amabilis, et decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille prescripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enataissent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fistibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, communiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde: tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen. Sed ambigüe plerunq; ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratius, atque obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra ullum resignandi periculum, quicquid temere in mentem uenisset, suscribebat: ratus, et hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autè ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque consuleret quisquam,

neq;

neq; missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum edebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quere tuam qui tectus in adibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) teste furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim, et autores, et loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper, et Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire contraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet intervalli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per otium posset, et soluere tuto libellos, et nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat, et illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

~~M~~ Morphī ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item quippiam,

quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palam, atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio, atque alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiâ nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fiat, & illud: unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod cmentitus, misis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerū absurda, & intellectu difficilia omnia.

Quod

Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suassissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quò me ad mare usque deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter, multa; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna, et milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde, atque osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum absuerit, quo minus illi manum mancā reddiderim. Itaq; qui præsentēs erant, præfocare me accedere conati sunt tanquam hominem sacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauitèr tulerant, quod Alexandrum illum, non autem prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compefcuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantū posset Glycon, qui nimirum, et hos qui maxime seuirent ferocirentq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suassissem

Rutiliano

Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facerē, quum
possem illius opera apud illum magnas ad res promoue-
ri? Equidem hanc hominis humanitatem, commodita-
temq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem
in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi
factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehe-
menter erat stupenda, quod tam facile fuisset commutatus.
Posthac quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs
ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum
Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præ-
misso) pollicetur, & nauim præbiturum sese, & remi-
ges qui nos auerent. Etenim arbitrabar hæc animo
simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio
essemus mari, uideremque gubernatorem lachryman-
tem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non
optime de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab
Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipi-
tes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum ge-
rebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachryma-
batur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mi-
hi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexa-
ginta, quum antehac pie, atq; inculpate uixerim, haud-
quaquam uelim in hac tam grandi etate, præsertim
quum uxorem, & liberos habeam, homicidio manus im-
piare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset,
quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis
in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus,
retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes
legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine
in Bithyniâ

in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pēdebatur annos: cum exposuissent illis, quod me periculum circunuallaret, atq; illi se mihi commodos, facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore, & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funē, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi struētas, insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, nō paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penē supplicans, & obsecrans uti desisteremus. Et enim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere, nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destitui, meq; repressi: non in tēpore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectū. Sed quid? an nō, & hoc inter alia facinus audax Alexandri: a principe Romano postulare, ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, satis decretum esse: ut annos uiueret centū, & quinquaginta, debinc fulmine ictum, interitu maxime miserando perituum: nondū septuaginta natus annos interiit, uide-

licet

licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usque putrefacto, & uernibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset : quum
 medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum
 cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi
 detractō galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tra-
 gœdia, atq; hæc fuit totius fabule catastrophæ, ut res ui-
 deri possit providentia quadam esse gesta, quum casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut &
 epitaphium uitæ acta dignum ei constitueretur: neq; non
 certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 coniurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præ-
 cipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi succe-
 sionem capeßendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pæ-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset;
 ista faciebat, neque medico neque homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remitte-
 bat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquàm
 inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca,
 quo degustamentum hominis præberem, scribenda pu-
 tauī, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque a-
 mico, quemq; ego unum omnium maxime sufficio : idq;
 pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem,
 uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac
 moderationem, uel ob uitæ tranquillitatem, postremo co-
 mitatem atque humanitatem erga hos, quicum uiuis.
 Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius)

ut Epicurum ulcisceret, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis asferre uideatur, dum quedam redarguit, quedam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat, ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO D.

Christophoro Vrseuico, Erasmus Rotterodamus. S. D.

EQuidem hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimaui beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum foenore rependere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortunæ meæ tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte,

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti *μύρτα* (nam mus sarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arripit. Eum non ungue, sed calamo decerptū ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustum, nec odore modò fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uasfricie, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quàm omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoræcis potissimum, ac Platonæcis ob præstigijs: Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quàm improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemæ, hoc est, maledici uocabulū addidere, sed hi nimirum, quorū ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet,

et lacerat: unde cognomen inditum adeo, speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus, ita me deus amet, qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratia, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepore, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugis serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neque legenda, sed plane spectanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Caterum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id, quod semper facit: Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatores taxat: Stoicorum fastum et sapientem barbâ ridet: diuitum ac regum uita quâtis sit ærumnis obnoxia docet: contra quàm expedita res paupertas hilaris, suâque contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis ridicule quàm ullus possit ~~admodum~~, sed rursus sapientius quàm theologorum ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atque humanissime Christophore, et Erasmi inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.

Luciani

LVC. SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES.

Erasmo Rot. Interprete.

INTERLOQVVTORES:

GALLVS, MICYLLVS.

MICYLLVS.

A T T E scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iuppiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, et admirabili felicitate fruētem, penetrabile quiddam et clamorū resonans expergēfeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiam dum ingens est, tum ē rigore, frigoreq; quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verum haudquaquam impune: si quidem mox poenas de te sumam, fusteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negotium mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GALLVS.** Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteueritsem, quod posses antelucano surgens, quam plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris

l 3 lucro

lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quod ſi tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietem egero, longeꝑ; magis mutus ſuero piſcibus. Caterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MICYLLVS. O prodigiorum auerſor Iupiter, o malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt: uocem humanam ſonuit Gallus. GALLVS. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MICYLLVS. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite dii malum à nobis. GALLVS. At tu mihi uideris admodum illiteratus eſſe Micylle, nec euoluiffe Homeri poemata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in pralio conſtitit, diſſerens, totosꝑ; uerſus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego proſa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille, deꝑ; futuris edebat oracula, neque quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam, & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis cui nomen apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet eloquuta, ita ut olim in Dodoneæ ſylua phagus per ſe loquens oraculum edidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes bouum mugire ſemiaſſas, coctasꝑ; ueribus tranſfixas? Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumꝑ; omnium facundiſſimi: pretere rea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, ſi ſermonem humanum edidici. Quod ſi mihi recipias taciturnum te, haud quaquam grauabor ueriores tibi

tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, et unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYLLVS. Modo ne isthuc ipsum sit sonium Galle, quod ita mecum loqueris: Sed dicito per Mercurium, o præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam sones. Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GALLVS. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam, atque incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYLLVS. Profecto et olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atque hunc deo compotasse, collusasseque, et in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando Sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemque nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atque irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus

Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, iisdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atque illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atque adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quonam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illum dicis, & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre, & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortuilibus suasis, ne intra quinquennium loquerentur? G A L. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? M I C Y L. Præstigiatorem, & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. G A L L V S. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quaeso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rursum multo etiam quam illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. G A L L V S. Quas? M I C Y L. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos

lidos quinq; annos (si memini) præceperit. Alterū uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non habere, quod tibi obijcerē, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut emētītum esse te Pythagoram esse; quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legē prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quū fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GALLVS. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contrā comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora coepim esse id, quod sum in præsentia, quamq; in multis uitæ generibus antehac uixerim. Et quid ex unaquaque transformatione sim consequutus. MICYL. Narra quaeso: nam mihi quidē auditu iucundissimū fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionē, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimum illud somnū, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usqueadeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cū suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulacra, atque (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consecraris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidē tempore unquam uisi illius mihi uēturam

obliuionem. Tantū mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. GAL. Nouum quendā Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamq; septa trāsilit, in oculis etiam uigilātis obuersans, adeoq; mellitum, & euident apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cōmemorare de illo quipiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istis cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdā portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureū, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multam auri uim uidi Pythagora, multam

tam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscâtis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimu. G A L. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

M I C Y L. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnâ uenire iusserat. G A L. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinque illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia nō se gniter olim decertarit. M I C Y L. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissẽ, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam baud dubie somnium assistens. G A L. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnam acta sunt omnia, Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti som

somnium quoddam eius cœnæ reducās, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MICYL. Credebam molestum futurū me, si hæc quoq; retulissē: uerum posteaquam tu desideras, en id quoq; narrabo: quum nunquam antehac in uita cœnassē apud ullū diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atq; ego quidē simulatq; dominum illum salutassē, ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essē, si lacera in ueste fuissē affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerū quoniam aiunt quēdam ex his incommoda esse ualeitudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenitotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renuntiari: nam nūc quidem ambigit. Hoc ubi audissē, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut alterum dolorem, aut podagram morbi auctarium inmitterent ualeutinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnæq; uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spatij, quod usq; ad balnei tēpus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dū subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauissē consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; ab eo, nitide amodum cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris quatuor) cuius eram subcōuiua uocatus: qui male habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quod afflicta

afflicta esset uale tudine: nā ex alto gemebat, tusiebatq; ac screabat, uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mire erat tragica: id est, hircina, supra quā credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quamobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominem philosophum, etiam si nulle urgeant, et instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haudquaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quā in conuiuio animam unā cū phlegmate excreans. Atq; ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dictærium audisse. Haud multo post accessit et Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter et famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabā: uerum ille conuersus ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodū uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum conclauī unā cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq; quum parum absuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar puer defæctus, quod Eucratis filiolum è conuiuio uideret expulisse

pulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaque: quo nimirum in eodem habitu permanere ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps coenabamus, ò Pythagora, opiparam quandam, et uariam coenam, multoque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, et concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quod duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodque, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam et cornua mihi distitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeque uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceque canebant. Habes Galle de coena. GAL. Non admodum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitus. MICYL. Audi nunc et insomnium: Visus est enim mihi Eucrates ipse, quum orbis esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: et tum aurum, argentumque ingentibus quibusdam

*busdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens, & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspicuendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumqueitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut insomnio fieri consentaneum est, aderant: iam epule erant comportatae, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis praeberem omnibus qui aderant amicis: quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, merfasq; subuertisti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel treis noctes perperuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. G A L. Adeo'ne es auri cupidus, & opum audus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MICYL. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achillis: idq; in bello, ubi ferrum quam aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter-nexis in periculum descendere. Atque ob eam, opinor, causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit, quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni-
mirum*

mirū meliores, atq; amabiliores uidebantur, quod essent auro religatæ, unaq; cum eo relucerent. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurū in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, hominumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellā adamaret: ubi nihil inueniret. amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quā deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quā multos usus præbeat aurum? & ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utq; nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nostri uicinum mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante diebus apud me coenauit, quū legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum casuras immittens? G A L. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta coena abiit, sub ala gestās. Nam ipse uidi Micylle. M I C Y L. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres? G A L. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. M I C Y L. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni: nam quī daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:

uniuer

uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur: pura ostroq; circumtectus: famulosq;, & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne afficit quidem. Et enim nuper quum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat: neque enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidē admittit, comemq; sese prebet: alie porro quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitantur. Vides quantas comoditates pariat aurum: quando quidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à poëtis dictum:

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum:

Aurum est quod opibus imperat mortaliū.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniā tu quæque per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam ærumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hæc autē loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. M I C Y L. Per Iouem tempestiuum iam est, ut & tu reseras quæadmodum sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris. G A L. Ausculta, hoc tantū præmoni-

m

tus, me

tus, me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MICYL. Quàm ego sim ô Galle? Hanc felicitatem tibijsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, qua pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uite formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanum subierit, ut illie poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verû ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquam essem is, qui nunc sum, ô præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidem ut tu?

GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere.

GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitam importare: quum illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Ceterum quum Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro eousq; absque tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro te,

num

num. absque cibo potuq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, nū ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum ista gerebantur, ipse camelus erat in Baëris? Ceterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximū fuisse: neq; Aiacem usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno proagnatam esse adsimularent. Ceterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Hercules ferme ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime floreabant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens, uidisse Herculem. MICYL. Quid autē Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & isthæc fabulamenta sunt? GAL. Cum illo quidem congressus nō sum: neque queam adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicū, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, ueque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quò cum pro-

phetis congrededer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori et Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiā renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspiceret. MICYL. Equidē inaudieram istec: prterea quæadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uesterentur homines?

GAL. Ne perconteris ista Micylle. MICYL. Quam

ob rem ô Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere

graueris apud hominē contubernalem et amicum: nam berū posthac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consuetam modo, atq; eadem quæ uulgò traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quidam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatis, ac Metaponticos, et Tarētinis: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post cum induisti? GAL. Aspasiā Miletensem illam meretricem.

tem. MICYL. Pápæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Ita nē fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidē omnia feci, tametsi non ego solus: uerum et ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me cōuitij dixeris, tantundem et in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quā uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percōtoris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem et tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe, atque recurso. MYCIL. Non tu pendebis, ô Galle, qui quidem omneis mortales Milesios, aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. O Cæstor, et ô Pollux, quā dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliaq; innumerabilia: perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gala

lus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiæ, siue Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uerè ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, ne ue hortū proculcent, proterantq;, aut uineas uastēt: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queat, ac discrimē effugere.

Contrà

Contrà, illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor et acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium cōscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in solitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unā perfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: et si libuerit, lauaris, tum empto saepeda quopiam, aut menide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectans, canens plerūq;, optimaq; cū paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:

siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; , certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum
 eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.
 Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
 Quod si quando leuis ceperit febricula : paulo negotio
 eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excu-
 tiens. Illa porro fugit illico : quippe metuens te , quem
 uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri, ac medicorum
 certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At
 illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tan-
 dem mali non habent infelices? podagras, phthises, pul-
 monum exulcerationes, aquas intercuties. Nam hæc om-
 nia à sumptuosis illis conuiujs nascuntur. Proinde qui-
 cunq; ex his Icari in morem (ut frè faciunt) sese attol-
 lunt, propiusq; se soli admovent, haud cogitantes, quod
 alas habeant cera adglutinatæ, ingentem nonnunquam
 strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non
 admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum hu-
 milia, terræq; uicina, adeo ut cera nonnunquā salis asper-
 gine maderet, ij tutò plerunque ac cūra discrimen
 transuolarunt. MICYL. Moderatos istos, et cordatos
 narras. GAL. Verum aliorum Micylle uaufragia fœ-
 dißima conspicias: nempe ubi Croesus reuulsis alis risum
 exhiberet Persis, cōscenso rogo: aut Dionysius quū ab-
 dicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij
 magistrū ageret, post gestum tantum imperium, puellōs
 compellens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi
 Galle: tu quū rex esses (nam ais te regē quoq; fuisse) cu-
 iusmodi tandē id uitæ genus experiebaris? Mirū ni tum
felix

felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam rege-
ras, ô Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum erā.
Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planē
fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis
distringēbar. MICYL. Quibus tandē curis? Nam rem
prorsus absurdam, neq; credibilem narras. GAL. Equi-
dem imperabam regioni neutiquam exiguae Micylle,
omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia,
neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandae:
præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso
cōmode. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissi-
mus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes,
pecuniarum uis maior quā ut posset numerari, uasorū
argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa prin-
cipatus tragœdia, strepitusq; et apparatus supra quā
credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quū pro-
direm, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese
rati, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspi-
cerent, nōnulli conscensis tectis, magni æstimabāt, si ple-
ne cōtemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema,
tum anteambulones, et eos qui à tergo comitabantur.
Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrucia-
rent, uersarentq; illos quidē propter inscitiam uenia di-
gnos iudicabam: at mei ipsius miserecebat, qui prægran-
dibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias,
uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū
quisq; quo ad ea, quæ foris apparēt, Neptunus ipse est,
aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; cōpactus: et
m 5 aut ful

aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet. Ceterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, paxillos, et clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosque, et picem sublitam, et aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumque uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoque uidetur. MICYL. Nondum explicuisti, lutum, et clauos, et uestes, quinam fuerint in imperio, neque foeditatem illam plurimam quenam sit: nam istum ad modum uestari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam et admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atque eas ob res somnum rarum, et hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuria, et occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, consultationes? quibus rebus sit, ut ne per somnum quidem aliquare suauiter frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleque negotia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat Somnus, multigenas uersantem pectore curas. Idque quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam Dion
cum

cum Syracusanis nonnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionē parare dicātur: aut duo, quatuor uē satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quique uel maxime sunt formidandi: semperque metuendū, ne quid mali magni ab illis exoriat. Nam alius a filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraque sunt ista que narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonice pronū incumbere, quā ex aurea bibere phiala comiter delatū haustum: ceterū cicuta, aconitoque temperatum. Nam mihi quidē hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatque a recta incisione, summū secantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quēadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis cōstituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gladios, comamque uentilantē, et auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirū permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona una cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite luxato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam interioris

rerioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerūt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē uitā humanā, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycomphantam ranam, aut sophystam graculum, aut popinatore culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quīui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidē ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trās-fodere compelles? GAL. Nequaquam, uerū Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimam

gissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur.

MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam,

ô Galle, te præstigiæ quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria,

quibus cõsuevit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mādauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem proderem. MICYL. Rem neutiquam uerisimilem narras, nempe Mercurium quū ipse sit fies,

non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nā aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus scdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL.

Age sanè: sed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquā diues euasit. Sed iam ad fores accessimus.

Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam seræ admo-
ue. MICYL. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atq; clauis resiliit. GAL. Perge porrò præcedens. Vides illum uigilantem ac supputantem? MICYL. Video per Iouem et quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle: totusq; exaruit,

atq;

atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illū alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus.. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsēpi occultantem: Itaq; de curando stabulo nō est admodum sollicitus, quanquā nec aliās admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamētum illi opsonio proposuisset? Tum autem aut, illū monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid? quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atque insidias parant: Præter ceteros autem Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne p̄tinus ipso in farto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domū in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor: posteaquam es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atque insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quēquam deprehēdero, rursum aurū defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest.

perest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora, ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quādoquidem illi affixus, deditus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem foeneratorē uisamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipse nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, et usurarum rationes iterantem digitis contortus? cui propediem relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem uideo miserū ac uecordem hominē, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culicis. Adeo totus et hic à curis et rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandē. MICYL. Video profecto quiddam haudquaquā uirile. Porro altera ex parte ipsam itē uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris et horū heres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquā Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quippiam patrare. Valeat aurū et conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quandoquidem dies feruē diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

Ornatissi

O R N A T I S S I M O I V R I S

utriusque Doctori Thomæ Ruthallo Secreta-
rio regio, post episcopo Dunelmensi,
Erasmus Roterodamus

S. P. D.

Vide quantum audaciæ mihi suppeditet singularis
quedam ingenij tui, morumq; facilitas, humanis-
sime Ruthalle : qui cum neutiquam ignorem te inter
Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splen-
dore, uel eruditione præcipuum esse : tamen non uerear
meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurga-
tas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam
urgebat nauita, uentos et æstum nulli seruire clamitans.
Itaq; ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum
relinquerem, id quod tum forte erat in manibus: Misanthropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus : quo uix alius letu, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo : sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce scire, neq; Latine : nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni consules : et Erasmus in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi, Vale,
Londini, Anno
M. D. IIII.

Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS,
DES. ERAS. Roter.
INTERPRETE.

IVPPITER Philie, hospitalis, fo-
dalitie, domestice, fulgurator, iustu-
randice, nubicoge, grandistrepe: &
si quod aliud tibi cognomen attoni-
ti Poëta tribuunt, maxime quum hæ-
rent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, car-
minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
nunc magnicrepum fulgur, grauisfremum tonitru? ubi
ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
nia iam palam apparet, nugæ esse, fumumq; poëticum,
nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed
decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;
nescio quomodo penitus extincta sunt, frigent' que
adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum ellichnium me-
tuerit, quam flammam fulminis cuncta necantis: usque-
adeo titionem quempiã in sese uibrare te putant, ut in-
cendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam
formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudi-
cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est,
ut iam Salmoncus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita
frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.

n

Quid

Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lipitudine, & hallucinarius ad ea quæ fiunt: auresq; iâ tibi obfurduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erât induciæ. Sed perpetuo fulmen erat in negotio: perpetuo obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissime ex edito loco deuolantium torquebatur. Terra quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatum, neq; non grande saxorum in morem: atq; ut tecum grandius loquar, imbresq; rapidi, & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragiû ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdâ seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidẽ rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuû sacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris,

uel

uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accu-
 rentes illos comprehenderet, quum etiamdum ad fugam
 adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extincor,
 et Titanum uictor sedebas: quum tibi caesaries ab illis
 circumtonderetur, decemcabitale fulmen dextera tenens.
 Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ
 tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs
 poenas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, sa-
 tis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum
 iniquitatem? Etenim ut de cōmunibus fileam: de ijs quæ
 mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in
 sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim:
 cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò
 semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: si-
 mulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor
 quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum re-
 uerebantur, adorabāt, meoq; de nutu pendeabant. Quod
 si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum
 quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam
 olim defuncti statuam, ac tēporis longitudine collapsam
 prætereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul
 conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese
 inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quæ
 non ita pridem seruatorem, et adiutorem suum esse præ-
 dicabant. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus
 consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis con-
 ductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone phi-
 losophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod
 posthac non intuebor plerosq; præter meritum secun-

dis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquam strenui illius, ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuâq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax, et confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repete diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. I V P. Hem quenam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, foßor condutitus, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? M E R C. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, et in omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera uecordia, potius facilitasq; nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis, lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur croderetur, ob id amicos eos, necessarios que indicabat, quasi beneuo

beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, auferunt, exuccum, & radicibus defectum desituentes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem praepudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atrabile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc praetereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur, nouerint. I V P. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum, et caprarum pinguisimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam dum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamque turbam peierantium, tum uirum non iure agentium, neque non aliena rapientium, praeterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conuiuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia, et de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis, uociferantibusque; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incor-

porrea quedam, merasq; nugas ingenti uociferatione con-
 nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexe-
 rim, quum haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
 reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum po-
 tes ad istum abeas. Porro Plutus unà secum ducat, et
 thesaurum, et utriq; apud Timonem perseuerent. Neq;
 usq; adeo facile demigrent, etiam si quam maxime rursus
 illos per bonitatem ex adibus exegerit. Caterum de
 palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc sunt usi,
 in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq;
 fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide
 duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam
 Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat,
 nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. Ac illum
 quidem errore non scriebam, propterea quod Pericles
 obtenta manu eum protexerit. Caterum fulmen in Cas-
 storis ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit,
 tum ipsum parum absiuit, quin ad saxum cōminueretur.
 Quanquam interim uel id supplicij satis magnū in istos
 fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem fa-
 ctum. **MERC.** Quantum habet momenti altum uocife-
 rari, et obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo
 qui causas agunt, uerumetiam qui uota faciunt conduci-
 bile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se
 in precando clamosum, et improbū præstiterit. Iouemq;
 reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus:
 etiam nunc foderet neglectus. **PLUTVS.** At ego Iu-
 piter haudquaquam ad istū rediturus sum. **IVP.** Quid
 ita non rediturus optime Pluto, præsertim à me iussus?

P L V. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eiciens,
 & in multa fragmenta difficans: idq; quum illi paternus
 essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex edibus ex-
 trusit, nec aliter quàm ij, qui è manibus ignem abijciunt
 Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus, & scor-
 tis donandus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus in-
 tellecturi sint, qui amplexuri, quibus equidem in pretio
 sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum
 inopia commercium habeant, quam nobis anteponūt, ut
 ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum
 quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim do-
 no dare soliti. I V P. Nihil istiusmodi posthac in te fa-
 cturus est Timon, quippe quem ligo abunde satis corrip-
 uerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te
 uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandum. At
 tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timo-
 nem incuses; quod tibi patefactis foribus liberè permise-
 rit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro
 aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum di-
 ceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiecta-
 culis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere qui-
 dem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas,
 affirmans præfocari te nimis tenebris: eoq; pallidus no-
 bis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex
 assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contor-
 tisq; quod si quando daretur opportunitas, aufugiturum
 quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modū
 acerbam iudicabas in areo, ferreo uel thalamo, Danaës
 exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari

pedagogis, fœnore, & computo: proinde absurde facere. aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neque (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conuiuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnum fructum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset, sed quod nemini fruendi copiam facerèt, nõ aliter quàm in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pedagogus furtim subiret, halibrio habiturus infelicè, & inamabilem herũ, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an nõ iniquum, quũ hæc quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V. Atqui si rē uere perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam, & Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius, haud beneuolentia, studiũq;, quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioreq;, ac uobementer corpulentia onustus euaderẽ, quum interim neq; ipsi cõtingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiã, hos demētes, & cõtumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil commertum tot in uinculis cogèrent situ, carieq; putrescere, haud intelligentes,

tes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fa-
uerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos qui-
dem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui
(quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec pror-
sus abstineant, neque penitus profundant. Etenim illud
per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam. Et
formosam lege duxisset uxorem, postea neque obseruet,
nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens
illam noctu, atq; interdum quocunque libitum sit ire, Et
quicūq; uoluissent cum his habere rem, uel producat po-
tius ultro ut adulteretur, fores aperies, prostituturusq;
quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur?
profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui sepe nu-
mero amorem senseris. Rursum si ingenuam lege domū
deducat, uti liberos legitimos progeneret, ceterum nec
ipse contingat florentem etate, decoramq; uirginem, nec
alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in
perpetua uirginitate contineat: idq; prae amore se face-
re praedicet, Et hunc quidem praeferat, pallore, corpore
exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut huiusmodi
non desipere uideatur? quippe qui quum liberis opor-
tuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo for-
mosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem
uitam tanquam Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi, Et
ipse indigne fero: quum à nonnullis ignominiose cedor
calcibus, laniorq;, atq; exaurior: à nonnullis contra per-
inde ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quando-
quidem utriq; poenas egregias luunt? Alteri quidem dum

Tantali in morem, neque bibere sinuntur neq; edere: sed ore sicco duntaxat inbiant auro. Alteri uero dum his ceu Phynco cibos Harpyia ipsis è faucibus, eripiunt. Sed abi iam, Timone multo post hac usurus cordatiore.

P L V. An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso conphino, priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare, quo minus insluam: ueritus, ne si copiosius insuñdar, ipsum undis obruam? Quo sit, ut in Danaidum dolium aquā mihi uidear allaturus: frustra; infusus, uase non continēte liquorem: imò prius propemodum effuso quod influit, quam influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effusionem, ac liber exitus. I V P.

Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetuamq; perstillationem sistere studuerit, te propediem effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fece reperiret: sed interim abite, atque illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resarciat. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. M E R. Eamus Plate.

Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò pleclare: te non cecum modo, uerumetiam claudum esse.

P L V. Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede, ita ut egre ad metam pertingere queam: scne nonnamquam interim factio, qui me opperiebatur. Porro quā discedendum est, alatum uidebis multo auibus celeriorē. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam praconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uident

dentibus quidem aliquoties spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus antè ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opor, credere possunt, quin per somniū diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite à istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellis iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in adium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur biantes: non aliter, quàm hirudinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iâq; nouus dominus pronuntiatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeuerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs, & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium sirens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Caterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris, atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum, & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiores esse, Cecrope Codro uel generosiores, callidiores Vlyssæ, unum autem uel sedecim pariter Cræsis opulentiores, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapienis, flagitijs, fuerant collecta, M E R. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, quī tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut quī dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enimvero, credis me reperire istos ad quos mittor? M E R. Per Ioem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum, & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Caterum quid facis quandoquidē es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens

dens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atque adorans. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? P L V. Et iure quidẽ optimo fallitur õ bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilem, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynæceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quum rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter ausugias quum uiæ sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditè te amarint, ut se aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quãquàm sat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R.

Quid

Quid ni ò Plute? nisi forte, & ipsi omnes cæci sunt.
 P L V. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, et
 rorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundit tenebras:
 ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona
 uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; pictura-
 ta, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese
 natiui uultus uenustatem aspicere, amore capiuntur, di-
 spereuntq; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpo-
 re renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit
 ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adaman-
 tes res neutiquam amandas ac fœdas. M E R. Quid ergo
 posteaquam cò peruentum est ut iam diuites euaserint,
 iamq; personam sibi circumposuerint, rursus falluntur?
 Adeo ut si quis illis detrabere conetur, penè caput po-
 tius, quam personam abijciant? Neq; enim uerisimile est
 etiam tum illos ignorare, auro bracteatum esse formam,
 quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum
 multe res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R. Que
 nam? P L V. Simulatq; qui me primum nactus est, aper-
 tis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit cla-
 tio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atque
 alia item innumerabilia: à quibus omnibus posteaquam
 est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiqua sunt
 admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cun-
 ctorum illorum quæ introierant, malorum patrem stu-
 pet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus,
 quam uti me compellatur reiicere. M E R. Ut leuis ac lu-
 bricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præ-
 bens ansam certam quo prensus teneare: sed nescio quo-
 modo

modo anguillarum, ac serpētum in morem inter digitos elaberis. At ē diuerso paupertas, uiscosa, pressu facilis, totoq; corpore mille uncōs gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hēreant, nec facile queant auelli. Verū interea dum nugamur, rem haud parua omisimus. P L V. Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. P L V. Istāc quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussōq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferantem audierit. M E R. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extremā uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me defereres, forsā oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impācti? M E R. Timon hic est, qui proxime montanum, & petricosum fodit solum? Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, lōge pręstantius quā tui sint satellites. P L V. Quin igitur quā ocysime discedimus Mercuri? Neque enim ullum operæpretium fecerimus cū homine eiusmodi ualato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A U P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursum Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ, & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despicien

spicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut
 hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exa-
 tissima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi
 denuo susceperit, per contumeliam, et arrogantiam illi
 manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mola-
 lem, et ignauum, ac uecordem: rursum mihi restituat,
 ubi iam nihili factus erit, et reijculus? M E R. Sic ò
 Paupertas, Ioui placitum est. P A V. Equidem abeo. At
 uos Labor, et Sapientia, reliquiq;, consequimini me.
 Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam
 nunc relinquet: nempe adiutrix bona, et rerum optima-
 rum doctrix. Quicum donec habuit commercium, sano
 corpore, ualentiq; animo perscuerauit: uirilem exigens
 uitam, et ad sese respiciens: superuacua autem, et uulga-
 ria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt
 illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, ò sce-
 sti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer-
 cenarioq; negotium exhibituri? uerum haudquaquam le-
 ti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico gle-
 bis, et saxis petitos comminuam. M E R. Nequaquam
 ò Timon, ne ferito, neq; enim series mortales: uerum ego
 sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis
 exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
 sistens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
 etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes,
 tum deos, tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fue-
 rit, mihi certum est ligone impacto comminuere. P L V.
 Abeamus per Iouem Mercuri: quādoquidem hic homo
 mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiā
 accepto

accepto discedam. M E R. Ne quid atrociter Timon: quin exue potius penitus istam atrocitatē, asperitatemq; ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium princeps, & ingratos illos despicias, quum solus florebis. T I M. Nihil mihi uobis est opus ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit, M E R. Adeo ne quæso inhumaniter?

Hæc ego seua Ioui refero, atq; immania dicta?

Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commississent: deos odio te prosequi nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: ceterum hunc Flutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: denique quum repente me adeo perfide, ac proditorie destituerit. Contra, Paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere, & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit contemnere; effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorum autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus

ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum et sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quàm uenisti uiam reme-
 tiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si efficerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ò bone, neque enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliâque ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiuntur.

P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauius feres si quid dixerò? T I M. Dicitò, ne multis tamen, neque cum procemijs, quemadmodum perditissimi isti solent oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num quæ in re te, quemadmodum ais, læserim: qui quidem dulcissimarum quarumque rerum tibi extiterim autor, opifexque, autoritatis, præsentie, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris et obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execratiss suppeditaris: qui te mirabantur, ac prestigijs dementabant, mihique modis omnibus insidias struebant. Porro quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumque fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præcepsque exactus

exactus ex edibus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima tibi Paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenire, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. M E R. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub lignonem adducito. Audiet enim si tu accersueris. T I M. Parendum est Mercuri, rursusq; ditescendū. Quid enim facias quum dii compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum suscepturus. M E R. Sustine Timon mea gratia, tamen si graue est isthuc, atq; intolerandum: quò uidelicet palpones illi præ inuidia rum pantur. Ego porro superata Aetna in cælum reuolauero. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, si quidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Caterum ego à uobis digredior. T I M. Age iam o ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigare, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iuppiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim expectatus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo incundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; et dies reanides. Ades o mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsam? o Mida, Cræseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maxime semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uiuero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut arma misericordie, mera nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, et insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæcæ, æreæ uenæ: neq; fœcialem ab illis misum recipiamus, neq; fœdera seriamus. Solitudo terminus esto. Ceterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quedam, et sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloria: solus Timon diues esto: desiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, et onerosis

onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipse uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si mori endū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumq; nomen sit dulcius, quā Misanthropi, id est, hominū osoris. Morum autem notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrante, obtestatemq; quo restringam, pice oleoq; restringere: rursum si quem flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tūlit Echecratides Colyttensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tuamur. Ceterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelii haud scio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conscenso colle saxi abigo, & sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaque restemus quò illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con-

uiuator bellissime. TIM. Scilicet, & tu Gnatonides uul-
 turum omnium edacissime atque hominum perditissime.
 GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus?
 Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper
 didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes, admodum
 miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc?
 Feris ò Timō? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco
 apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cū-
 ctare paulisper, mox cadis me reum ages. GNA. Nequa-
 quam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inun-
 cto. Mirum enim in modum præsenteaneum id est reme-
 dium. TIM. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi male
 sit, qui quidem ex uiro commodo tam saeuus factus sis.
 TIM. Quis hic est qui accedit recaluafter ille? Philia-
 des, assentatorum omnium execratissimus. Hic quum à
 me solidum acceperit fundum, tum filia in dotem talenta
 duo, laudationis præmium, quum me canentem, reliquis
 silentibus omnibus, solus maiorem in modum extulisset,
 deierans me uel oloribus magis canorum: ubi me pridem
 egrotum conspexisset, nam adieram oraturus ut mei cu-
 ram ageret, plagas etiam egregius ille uir impegit. PHI-
 LIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiuia: enim-
 uero habet ille digna se, quandoquidem immemor est
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
 æquales ac populares, tamen modeste agimus, ne in si-
 lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacri-
 legos obserues, qui nusquam adsunt nisi in mensa: præte-
 rea à coruis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis mor-
 talium

alium ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego
 quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel
 les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse na-
 ctum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te: quan-
 quam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro ni-
 mirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est,
 consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philades, sed age, ac-
 cede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput
 mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod
 eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce ter-
 tius huc orator Demas se recepit, tabulas dextra gestans,
 aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim
 talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus.
 At quum soluendo non esset, ego misertus illum redemi.
 Porro quum illi sorte obuennisset, ut Erechtheidi tribui di-
 stribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redi-
 bat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue
 Timon: præcipuum generis tui præsidium, fulcimentum
 Atheniësum, defensaculum Græciæ. Profecto iamdudum
 te populus frequens, et utraq; curia opperitur. Sed prius
 decretum audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem
 Timon Echecratidæ filius, Colyttësis, uir nō modo pro-
 bus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in
 Græcia nemo, nunquam per omnem uitam desitit opti-
 me de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil,
 & lucta, cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadriga, eque
 striq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem nun-
 quam in olympicis sedi. DEM. Quid tū? aspectabis post-
 hac, sed ista cōmunia addi satius est. Tum anno superio-

re apud Archanenſes pro Rep. fortiffime ſe geſit, & Pe-
 loponnenſium duas acies concidit. TIM. Qua ratione?
 Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neq; unquam
 militie dederim nomen. DEM. Modeſte tu quidem de te
 ipſo loqueris, nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi memi-
 nerimus. Præterea ſcribendis plebiſcitis, & in conſulta-
 tionibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem uti-
 litatem attulit Reipub. His de cauſis omnibus uſum eſt,
 curiæ, plebi, magiſtratibus tributum, plebeijs ſingulatim,
 communiter uniuerſis, aureum ſtatueret Timonem iuxta
 Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tem-
 pora ambientibus, utiq; ſeptem aureis coronis coronetur,
 hæc coronæ hodie in Dionyſijs per Tragædos nouos
 promulgentur. Siquidẽ hodie, illi Dionyſia ſunt agenda.
 Dixit hoc ſuffragium Demeas orator, propterea quòd
 cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam
 & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit.
 Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam, & filiũ meum ad
 te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellaui. TIM. Qui poteſ Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis ſcire licuit?
 DEM. At ducam, nouo ineunte anno, ſi deus permiſerit,
 liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit au-
 tem maſculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxo-
 rem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio, tanta à me pla-
 ga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyran-
 nidem Timon occeptas? pulſasq; eos qui ſunt inge-
 nui, ipſe nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem
 pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem
 incenderis

incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx, scelestus. Proinde palam est, te calumniatorem agere. DEB. Verum effosso arario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEB. Verum effodietur posthac, sed tu interdum omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaque plagam accipe. DEB. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui et tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in olympijs, et pugil et palestrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtinens, caesariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeufis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane nimirum quàm multa de uirtute differit, damnanus eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans: at ubi lotus ad coenam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit (meraciore autem maxime gaudet) perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mului instar præripit obsonia, et proximum cubito opposito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito,

gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquam deteriore par-tem acceperit, uel si totam placentam, aut suum solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis, & insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad tantum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq; & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atque ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus ridicule bulbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum cum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhaerentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaritia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissime, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc? pape, tandem nobis Thraſycles? THR. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium suauissimum cape, aut nausturcium, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis
apud

apud me in præcio est quàm calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulètia: quippe quæ multis sæpenumero inmedicabilium malorum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altum ô bene, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex edibus eijcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinque drachmas, illi minam, alij talentum. Porro si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebũt, donem: sat est si modo perã hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TIM. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. THR. Ô libertas, ô leges, pulsamur ab impurißimo libera in ciuitate? TIM. Quid sto macharis ô bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, et Laches, et Gniphon, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem qui
dem

dem iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. TIM. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVVS ROTERODAMVS

Richardo Vuifordo Britanno, docto &

cum primis iucundo ami-

co, S. P. D.

CVM annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fucim Richarde charissime, nuper quò cum literis Latinis redirem gratiam, Latine declamare coepi, idq; impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatum obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatq;. Neque enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno presentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo, quicum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorum palestra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quòd magnopere cupiam

cupiam hoc exercitij genus, quo nullum aliud *aquæ frugiferum*, in ludis nostris aliquando instaurari. Neq; enim aliud esse in causa puto, quòd hac nostra tēpestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamē existant, qui non infantissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quòd si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, *ἐν τοιαύταις μελέταις* diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam misera infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his, qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus luisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut *ἐν Μορίᾳ* conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex *ἰσὺ* equo amas, utriq; uicissim ex *ἰσὺ* equo charus. Vale meum delictum Richardi de festiuiissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

L V C I A N I T Y R A N

N I C I D A, D E S. E R A S M O

R O T E R O D A M O I N -

T E R P R E T E .

A R G V M E N T V M D E C L A M A T I O N I S

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctū conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

D E C L A

DECLAMATIO

V V M duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterum quidem etate iam affecta, alterum auro florentem, et ad scelerum successionem capeffendam paratum, unicum tamen pro ambobus premium petitem uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicide fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necique dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his quae commisit, abunde magnas poenas nobis dependit: quippe qui et uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, et quod est omnium maxime nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicide fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterum occisus alteram ad caedem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterque mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi caedis ordinem commutarim, ac morem modumque nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porro senem soli gladio referuans. His igitur de causis et amplius quiddam a uobis me consequuturum arbitrabar, praemiaque laturum, quae numero equaret eos qui essent interempti: ut pote qui non praesentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quique stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim

terim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne premio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatae praestituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quòd extinctos esse illos graui ter ferat, atq; eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attēdite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Si quidem hoc pacto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatís uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neque enim quemadmodum alijs quibusdam saepenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem, atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerū soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, et in geminas, cōtumelias distr. abeamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, et ad cupiditates tardior: utpote cui iam etas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad fuscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morē gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quā credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque praeceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter etatem ho-

norem

norem cedebat adolefescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum praesidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si qua caedes, si qua exilia, si qua pecuniarum expilationes, delationes, contumeliae, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese praebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciebat, quod proficere mus diuturnam, uel aeternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quae ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista de terrae

terruerūt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq;
ad suscipiendum discrimen trepidauī: uerum solus, solus
inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem:
uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quip-
pe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum
interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obu-
sabatur: at ē diuerso perpendenti, quod publicam liber-
tatem mea cede redempturus essem. Ergo ubi in primā
irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites
submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, et
quicquid obsisteret amoliens, ad ipsum negocij caput se-
rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum cala-
mitatum fontem: atq; irrupto arcis propugnaculo, quum
uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus
resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyran-
nis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore li-
beri omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus,
inermis, nudatus custodijs: iamq; amisso magno illo suo
satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi ni-
mirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam: Cun-
cta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eo
quo destinaram, perducta. At cum qui reliquus est, quo
tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem meaq;
dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splen-
didum facinus iuuenile, atq; magnificum interimatur,
priorem illam cadem dedecoraturus. Carnifex aliquis
quærendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel
hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositū ha-
beat ensē, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum sta-

p tuissem

tuisset, ipse quidē illinc discedo : at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannū occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularē administratiōnē uobis adportans, cūctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatē annūcians. Iam meis frui mini factis : uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx : imperat nemo, quin & magistratus creare liberū est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, mea q; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postq̃ pater iam uiuere nō quibat. Aequū itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiā sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri statuerim : uerum quod præmio cupiam officia mea cōprobare, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic cōtradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia confectum esse : uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmiū postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me ? non ne uolui ? non ne ascendi ? non ne occidi ? non ne libertatem peperim ? num quis imperat ? nū quis iubet ? num quis minuitur dominus ? num quis nocentiū manus effugit meas ? haudquaquā dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatē solēnibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor ? quis est qui

qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā prae me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitās, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiū decernit. Verū dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, democratiā, sceleratorū sublationem. Huic honore decreuit, hūc premio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodū interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excusurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus: Si quis non gladio, uerum lapide ligno'ue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sceleratum acerbius etiam, atq; atrocioris mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigium? Quod si pur-

gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantem præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidē et illud memini dissertū in legibus, nisi forte propter diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo et hūc quoq; lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam, quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis rationem uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam poenas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Rempub. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitum quendam commodum fortuito fuisse consequutum præter animi sententiā. Nam quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat interempto? Quir autem gladium in uulnere reliquissē, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?

Aut

Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicide præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo, siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpenderit, num quid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermisum, & num quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicide oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortem, & amantem Reipub. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recuset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perirumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; aestima, an non uel uoluisse tantum ista, ac statuisse, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minime.

Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram: Quid tunc responsurus fueras? Nunc porro non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atq; innumera merabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procliuem esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusq; negotij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neq; expugnatus, neq; confectus difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, et perpusillum est, id quod superest. Sed ad Tyrānos nos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursus immoror. Custodiam oppressi, satellites superauit: Tyrānum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, nō tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædē queris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid

si ser

si seruum aliquem charum? an non hoc quoq; magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in armis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit considera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad cõtumelias uiolentior, quodq; est maximum, heres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin^t hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga creptum? Iam horum nomine premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebimini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij caput deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit pulcherrime, confeci: Tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tũ quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coràm oculis ostendens: puta filiũ in ipsa æui flore, tametsi scelestum quidẽ illũ, attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirũ sunt parentũ uulnera, hij gladij uerorum Tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Ceterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignũ. Neq; enim ignorabam uir egregie, nõ ignorabam, inquã, neq; quenquã alium

latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, et tutamen imperio adderet. Itaq; si nō ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebā illū protinus exiturum ē uitā: perpensurum enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumfisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum immincebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum consilium adegi. Interijt itaq; uobis orbis, excruciatu, plorans, lachrymans. Luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciuit, quod quidem mortis genus, præ ceteris miserrimum, multoq; atrocius, quā si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? Opensis particeps, successorq; meorum egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cedes contemnitur, et indigni præmio iudicatur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannum quā mori uellet, quā id temporis inermem se de

se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendam libertatē auxilio fuit uniuersis, hunc quoque laude, prēmioq; dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Non ne inter eos qui de Repub. bene meriti sunt, scripsissetis? Non ne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi confidete, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut quammaxime discruciacret eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum, semiuiuum, sanguinolentū, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquàm Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanquàm senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc loquutus, ensẽm quærebat. Nam ipse inermis erat,

propterea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem deerrat, ut qui iamdudum fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum et infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidẽ, sed tanquàm Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquàm orbus occumbo, nunc tanquàm cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirum opus, ac senem huic circumfusum, atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam et uictorialem uictimam, meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Ceterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Decla

DECLAMATIO D.

ERASMI ROTERODAMI,

non illa quidē uersa, sed quæ superiori de-
clamationi ē Luciano uersæ
respondeat.

SI MIHI causa hæc iudices, apud
concionem popularem, quæ studijs po-
tius, quàm exacto rerum iudicio duci cō-
suevit, esset agenda, ac non magis apud
iudices ex honestissimis ordinibus dele-
ctos, nimirum grauissimos sapientissimosq; nonnihil pro-
fecto uererer, ne omnium animis noua hæc et insperata
letitia gessientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus,
nec satis attentos, uec dociles essem auditores habiturus.
Porro fauentes, beneuolosq; multo minus : quippe qui
frontem modo, quasiq; personam huius negocij intuentia-
bus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri
fortasse possim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum
autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepe-
re atq; obturbare. Enimvero quum omnis affectus inuti-
lis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, at-
que exundans letitia, non solum iudicium omne fundi-
tus tollere solet, uerumetiam nostri sensus non raro nobis
eripere: præsertim si (quemadmodum hæc nostra) post
graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempestatem sæ-
uissimam repēte, præterq; spem (quasi portus quidā) fue-
rit obiecta. Quid autem tam acerbum liberae multitudini,
quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatū, quàm
libertas?

libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum letitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reipub. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reipub. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, et constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut eriperent ingratum, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauimus,

tui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijꝑ; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam Tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales, qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquàm ingratitis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idꝑ; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyranniciæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem serat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusꝑ; quàm quod Tyranniciæ debetur. Sed hoc impensius accuratiusꝑ; spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulopost euincemus. Proinde quum non tollerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus
præmium

præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debitura, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxie Reipub. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confesum, Thrasionem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senẽ interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: non ne uobis minitari uidetur? non ne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud scietis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoque me causa iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obfisterem petitioni, uel magis, ut immoderata

ratam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem re-
tunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim
uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut
hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indigne
tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc
honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis au-
torem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, pri-
uataq; sue dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite
quid futurum denique iudices auguramini, si ad huius in-
tolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra compro-
batio, si præmium quasi pignus accefferit? Quid, nisi ut
Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur,
qui uentose lingue, gloriæq; quasi Tyrannidem quan-
dam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam
Tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Hercula-
nam, et gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc
iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Vi-
detis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid
mibi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres super-
cilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo
scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi
putaris (id quod etiam in proskenio leges fieri uetant) cri-
men tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum
quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ci-
uium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare ar-
gumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud im-
pudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi cō-
tradicens partes susciperem, nisi quò Tyranni necem,
quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo
exemplo

exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim pràterquam quòd neq; affinitas, neque cognatio, neque nēcessitudo, neq; emolumentum, neque prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquàm criminis hēre suspicionem nem tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Reip. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullā conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causis, ut tibi obsisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannicide prēmio deijcerem. Non quod pudeat homini debere hanc filicitatē: tametsi id quodque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanē quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modò, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri.

Sed

Sed finge mihi nullam esse causam quæ tibi me opponere, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicide præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus. equus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimē, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum immortalium causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuvertere, ut uel hinc sat liqueat, quāta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus, Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quamquam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi proficit in causa hoc meum erga Rempub. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quocumque refelli possint, argumentis euinco, nisi demum, et aduersario persuadeo, modò ne tergiuersetur, ut quàm maxime ciuilitè quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; poenā etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso iudices, ut

ces, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide sumus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate fruermur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit, quam misera sit Tyrannis, quam optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, et an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atque alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronuntiet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot praemia? Primum quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius si-

bi ne

bi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quā ut sit refellendum? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen prēmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quā nudae uoluntatis prēmium à lege flagitare? quae adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines, ut neque poenam irrogent, si quid uelis modo perperam: neque prēmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquēque uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, in quiete, non magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū sufficere solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nobis aut uelis, ab his prēmium expectandum, si quid praclarum animo cōceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidē admittat, quae populari sunt opinione famaque iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quae sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quae tandem est impudentia, pro merito quod prestare uolueris duntaxat, perinde quasi praestiteris, à lege quasi prēmium postulare?

lare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus nõ accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, et hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmij serues, uelut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibilatus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est minus quàm uerba pretio redimat. At non uolui tantum, inquis: uerum et periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, quod de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incommode stabas,

bas, quanquam ne in hoc quidem multo commodius constiteris: Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quum lex palam praeium decernat ei, qui factum praestiterit, te quod conatus modo sis, praeium poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus; quod per illas est cui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum inisset contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses, mirum ni suo uterque periculo, atque is nondum praesita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentavi, aduersus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quando quidem effectum abs te pactus sum, non conatum. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractum, non muto pacta: debeo praeium, sed si tu conditionem praestitisti, si tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si condito pollicita sum praemium, non grauabor dare sin ei qui facinus perpetrasset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrum conditione promissum postulet, non praesita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: et tu à Rep. maximam omnium praemium postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugae adfers, donec illud unum audiam, quod te prestare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quantulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desit

dero præter illud, cui soli debebatur præmiũ. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeã pretium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquã interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, commemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio consilari posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugas agere me dices, negans horum quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisquã est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; , quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pensulari conatus: quorum suos quisq; nimio solet aestimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõsueuit metiri. Tametsi nõ piget interdum equi boniq; rationem habere. Verũ in his litibus,

litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq; ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exemplum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nō arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatem cōparata. Et tu in tam serio, omniumq; splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis illis pudeat uel impudentissimum tentare? Age quoties, & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissimeq; gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè, quod causetur, excidisse habenas, cōsternatum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiore, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam incusare licebit. Caterum Agonothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantum effectui præmium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, sit interdū, ut uictis quoq; præmia statuātur, nō honoris, sed solatij gratia: uerū serijs in rebus, atq; adeo

periculosus, quanam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omnibus numeros impleat? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantum agimus. Lex igitur civicam promittit coronam ei, qui civem in bello servaverit. Quis unquam ad hunc honorem vel aspiravit, quod se telis obiecerit, quod non sine multis vulneribus discesserit? Profecto nisi civem servato, nemo civicam petit. Quis unquam his verbis muralem petiit: Acriter contendit iudices, ut moenia superare. Omnia feci, sed depulsus sum? Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam invetercundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui navim in tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege vendicatio est earum rerum, quae naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo navem in tutum reduceres, sed victus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quae sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te vel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoria omnibus nervis esset enisus, quod gnauiter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum a lege numerum hostium fuderit, aude, et tu tibi praemium promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod sperare

sperare sit improbiſſimum, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo muſum arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorum maximam partem tibi liberum eſt fingere. Ad obtinendum tyrannicidae præmium, duobus duntaxat uerbis eſt opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum exaggeres, alleues, attollas, non niſi tyrannicidae debetur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcem conſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq; uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum interemiſſet: utrum omnes tyrannicidae præmio potentur ex æquo, nempe quia conati? Age quid ſi multis ſtrene rem aggreſſis, uni cuipiam, qui ſit omnium ignauiffimus (ut non ſemper uirtuti reſpondet fortuna) cum contingat interficere, an non præteritis reliquis hic unus honorem auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, ſed quoniam id cōfecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasſe ruruſus incipies deplorare, fruſtra ſumptam operam, negabis æquum eſſe uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, niſi fortune ſuffragio adiuuentur. Sed quæ tandem poteſt eſſe iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere: niſi cui cordi ſit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimium facit æquiſſimam, quiſquis ſuapte ſponte recipit. In aleæ ludo (ſi ſas eſt hoc exemplum cōferre) quid iniquius, quàm uel ſummum artificem ab imperitiſſimo ſuperari, ſi modò iactus commode cadat. Atque id adeo nemo tanquam iniquum cauſatur: propterea quod cui

lus huius lex non probatur, ei liberum erat non susci-
 pere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palam, atq; in me-
 dio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relin-
 quit expendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quam-
 optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatum
 reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelli-
 gis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortu-
 nam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ
 ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque
 uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc le-
 gem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut cona-
 to præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud
 cauerūt, non tantum ne ancipites istas, & inexplicabiles
 huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiam quod
 intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo
 ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant,
 ut si conatui præmium statuissent, temeritate conantium
 Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim
 tyrannis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis
 hulus? huic si quis medeatur, ei merces digna proposita
 est, quàm ita demum ferat, si remedium præsentaneum
 attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri
 manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiāq;
 fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem
 dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum
 tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudi-
 cas inuitandum esse: an potius pœna deterrendum, nisi
 quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud
 te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere,
 quum

quum lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensio- rem uideri ad compensandam uirtutem, quam ad retinendam culpam. Atq; uide quam hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrānicidium nihil aliud sit quam temeritate priuata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcumq; conatum in quæstionem uenire finit, uerū in paucis duntaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiū adferant, quam conatus dent significationē: quod genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo non uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, poenæ legitimam irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterum quidem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes quam multa sint quæ lex iubeat, addita poena ni pareas: quam multa item uetet, nisi obtemperaris supplicium minitans: contra, uix unum, atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durum ac feruile uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirum urbanus ac uerecundius tecum agit, patris, non magistratus sumit habitum, pretio ad id

ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen, & fortiora uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inbumanum uidetur cuiquam uitæ suæ contemptum imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasi quæ calcæ addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio, naturali quæ munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur illud, quod nouis etiam criminibus exemplum, aut nouum noua lege solet insitui, aut à simili lege mutuo sumi. Neque tamen idem fieri consuevit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut præmium à simili constitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nominatim honorem statuatur eius facto, quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquam. Quæ enim legi necesse sit passim ciuium suorum officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autem est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, non præmium illico tibi debeat, si persoluas, Itidem, si quid in leges cõmittas, non potes effugere supplicium: at non statim ille tibi præmium debeturæ sint, si quid cum officio feceris. Nam
 si ciues

si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poëtæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, quod nulla lex præmium decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quòd illa non sit pollicita, profecto plus quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea candide ciuilitèq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem attulisse: cui tamen ex lege præmium non debeatur. Vtrum protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, minitare iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutem abunde magnum sui præmium iudicabis? Oblectabis te conscientia recti. Hunc esse maximum fructum officij duces, quod de alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorum benignitatem uidearis accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modò ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certe maximo proximum est gloria: hoc tu iam promodum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos

oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista, inquam, uel maxima præmij pars : nam pecunia sanè quàm exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quum interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrānum occidisses? Postremo isthuc ipsum præmium, penè dixerim, inuidendum mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimum præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnīs? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum mercede præmium magis congruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, quàm ut illi contingat tyrannicidæ præmium sperare, nec ferre tamen. Hicne erat ille gradus, in quo nos tecum commorari iubebas? Quanquā hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti : id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias : nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis.

gis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitan-
 tem persequemur, nec usquam finemus consistere. At qui
 non tantum aggressus sum inquis, uerumetiam occidi,
 nempe filium: atq; id facinus in duo secas tyrānicidia, &
 quod filium sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis
 successorem: & quod parenti, necato filio, mortis
 causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit
 inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem
 occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris,
 modo sustuleris: imò splendidius isthuc uideri uis, quod tuo
 quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc
 tam honesta iudices oratio possit parum attentum fallere,
 præsertim hoc rem fucis illis suis, & phaleris uenditan-
 tante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum floren-
 temq; iuuenem, sic patri adamatum, crebris uulneribus
 confossum: parentem senem miserum, illi circumfusum, eo-
 dem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se con-
 fusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam cau-
 sam attinent? Nemo cæcus qui nō uideat, nemo tam
 effrons qui neget, spectaculum illud multo omnium iu-
 cundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iu-
 ueni uideret incumbentē, exanimem exanimi, & in alte-
 ro gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futu-
 rorum metu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint
 gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum
 in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat,
 quod pater sine controuersia tyrannus occisus est,
 an fortunæ superumq; dexteritati. Quod enim tuo gladio
 peremptus est, id uero quàm est futile nihilq;. Quid si
 tuo

tuo gladio ab eo qui cum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicide præmium petitem uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu cum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiam cause est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensque reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, et uerum certumque tyrannum relinquere? intelligebas (ut ais) omne negotium confectum extincto iuuenē, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibi met eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Si quidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quam asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus

omnibus exitum. Iam etate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Non ne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquàm refellantur? Vtrum senimentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atque ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quod usqueadeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cõtineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa etas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquũ consulit? His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infæusta ominari) at ita tamen, ne nimium secure negligatur. Usqueadeo ne senem cruda

r uiridiq;

uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? praesertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiore, idq; ob libidinem, atque etatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā, ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usque adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere commode quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus: Tyrannus neque quid natura, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exiit haec omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, et tollere nondum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scele

ſceſtos, quando nihil ad conciliandam charitatem effi-
caciꝝ morum ſimilitudine. Atqui ne improbi quidem illi
chari ſunt, niſi quatenus adiuuant, adeo ut præpoſterum,
uel peruerſum potius quendam Stoicum tyrannus expri-
mat. Neque enim quiſquam tam Stoicus fuit, ut æque ua-
carit omnibus affectibus atque tyrannus : hoc modo illos
diſcernit, quòd philoſophus honeſto metitur ſua conſi-
lia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in-
quenquam mortalium ſentire potuit, qui in patriam ui-
tæ parentem altricemq; , qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam ſit impius, ut illam crudeliſſima oppri-
mat ſeruitute, horum phana deſpoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi nonnihil, ſinamusq; te priua-
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc eſt, ignem in flu-
men transferre, an tandem perſuadebis illud, uſqueadeo
indulgenter illum adamafſe filium, uſqueadeo in eum
omnes uitæ ſuæ ſpes, uoluptates, opesq; ſemel contuliſſe,
ut illo ſublato, ne minimam quidem uitæ cauſam ſibi re-
liquam eſſe putaret? Repete, non dicam ex hac ciuita-
te, uerum ex uniuerſo mortalium genere : non ex hoc ſe-
culo, ſed ab orbe condito, & ab ipſo (ſi uis) Promethei
ſimulacro. Quotus quiſque fuit pater, quota quæq; ma-
tercula, quæ ob liberorum necem ſibi fatum accerſiuerit?
Naturalis hic dolor, & quem nemo ſerè non modeſte fe-
rat. Priuatis parentibus uel indulgentiſſimis, mulier-
cularum intemperatiſſimis affectibus mediocris luſtus
ſufficit, tyranni in filium charitati non niſi ſolam mor-
tem ſatiſfacturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age,
hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priua-

torum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omneis, quî tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? in rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus insensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamq; Reipub. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quàm impotentes etas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia laceffatur? Que uero potuit esse atrocior, quàm filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria in rabiem solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut seuisissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunâq; immiseris. Elige nunc utrum

utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an consingere sic adamasse, ut matercularum quoque uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit deuinatio : quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspices, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenierit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Propter quibus prædixeris id euenturum quod euenit : doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit: nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere : & quo fortunæ beneficium uerbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare. Sed dii boni, quam non bonum poëtam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, seuisimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse : ob unius capitis necem tutum sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne ficum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos

suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe prætulit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, obseruaretq;: qui sic illis sit sisus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quam in illis fiducia posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inuiliior tyranni satelles quam filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios refrant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quidiuis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quæ rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt:

Filius

Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, et filium horret pater, et patris interitum optat filius. Sed dicturus iam dudum nescio quid mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam: urges. Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quær sibi mortem consciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quod præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem inuiderint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo præſcire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic inſenſi Reipub. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderant ultrices Erynnes, aderant Furie, facibus et hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer fefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adori rentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua pos-

sent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, quid tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorum causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenerit. At nunc non ne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quam id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorum præfaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare coepit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere coepit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens iudices

iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturum, & quod non uideris, id ita narrare, quasi uideris. Quanto melius tuo commento: id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses: te quū perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adhæsisse Palladem illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscurares, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc abdutum te per rimam contemplatum, uel (quod est te dignius) repete deam sepsisse te nebula, ut tyrannica necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisses, quàm negocium omne cōfectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poëtam te præstities. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ partis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandum rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmentiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras quemadmodum no-

Æternus explorator furtim arcem conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tollereres aliquid, sed ut experireris, si quod tutò facinus posses designare: hæc molienti commodum fauuisse fortunam: itaq; quum adolescentem solum, atq; incustoditum offendifses (ut est ea nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo uino sepultum, atq; immodica libidine defectum, fortiter iugulasse scilicet, & somnū illi cum morte: id est, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec paricide, nec sicarij solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi latitasse te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq; mundi latebras animo circumspectantem, in quibus abditus posses irritati patris seuitiam fallere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiisse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, auctorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ catastrophē, immutasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectum fuisse, lucriq; auiditate, prius quàm tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, profilisse in medium: id quod uidimus, clamitasse tuum illum esse ensē, tuum facinus, non

unum

unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam materne filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fîsum, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut ni tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam etatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidij munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignū habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu'ne indignum iudicabis quē occidres, quum eum Resp. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum

quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenu-
 mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, ualato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorē. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi pos-
 ses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nūc formidinem tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quum audires mo-
 ueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimi-
 candum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors com-
 moueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uere se-
 petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omnium
 perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse-
 tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui nō pla-
 nè odo

nè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te cōfictam. Et quod poëtae solent, quum haerent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petēdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum cōsecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominē suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat deus futurus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma: hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, nō in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demoror, qua fronte eum gladiū tuum ausis appellare, quē habueris pro derelicto. Mente, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundē ensē in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo in ferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, et horū omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta

est. 1d

est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deiicio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut qui in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in beneficijs ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriam obliterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim his erras, qui neque cause date rationem, neq; dantis animū discernas, id quod
legi

legibus traditum est, nec animaduertis longe diuersam esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpretes? Ita ne satis esse iudicas uel ad poenam, uel ad præmium, qualemcumq; quomodocumq; causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uindicasset; tametsi probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad poenam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit. potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso, forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudēs & inscius iaculum torfisses? Imò in ius potius uocandus esses, qui missi teli temeritate ciuē (quod in te fuit) occideris: nam quod in tyrannū incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue, quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset, eaq; re concepta febri deceßisset, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoq; madidū exploderet? Cæterum quanto frigidior titulo nunc idem postulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat:

ut atas

ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti: cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatum domini, medicos interdicere cibum, quo tamen ille oppidò quàm lubens uescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te non fugere: cum cibum tu arte tua, cupedijsq; et condimentis magis ac magis illecebrosum reddis: consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coqus è culina in forum profiliens, et adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmium postulabis? Mortarium, tonsillum, et ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quò pater ultro uitam relinqueret, et causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplū tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognitare tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen

tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremo animum: atque ita demum liquet, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure cōmunī longe secus est. Siquidem (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex nō minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atque instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursum interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum uitiosum

comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea: putat
 animum & euentum ad poenam commerendam suffice-
 re. Sin animo simplici data est causa mali idonea, &
 non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, &
 non putat ad suam cognitionem magnopere pertine-
 re. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio
 doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiae
 nomine poenā irrogat: partim propter suspectam dan-
 tis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus cri-
 piatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo peri-
 culo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui pru-
 dens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam de-
 derit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu pere-
 gerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, per-
 inde est ac si ipse arma contrā ferat. Siquidem id sup-
 peditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis
 inimicum suum per dolū nauigio solutili imponendum
 curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili te-
 studine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
 lum egroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
 rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit egrotus, ta-
 men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
 sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
 le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas
 nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
 Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effu-
 giet temeritatis crimen, nisi illum inculcata ignorantia
 absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in
 uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex
 tecum

tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum est, cū lege tibi res est. Neq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeari. Vides quanto discrimine disita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad poenam, idq; nō à malignitate legumlatoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, inuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciēs benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, nō fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugum lasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euenturum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem plenam discriminis, fortune arbitrio cōmisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorātia. Quid enim æque formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi cōstet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiā periculosissimam Reipu.

Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiā ē ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cedis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor et mariti mortem imputabit, qui necato filio, senī causam mortis dederis; atq; his ferme tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum omnem familiæ curā reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatu filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Nō tibi defuisse iugulandi senis uoluntatem, sed hoc tantū egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenē necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quā in tuo negotio; et tamen negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi suspicionē, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quorū ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut et mater sibi fatum accerferet: quippe quā impotētius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, et prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne qd imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur.

Ibi te

Ibi te liberaret à uoluntatis suspitione, quòd causas parum idoneas dederis : hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etià certum præscisse. Ibi temeritatis postulari nò poterat, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuē unū ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset : quippe ubi summum Reip. periculū & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium iudices, quòd iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat : unde ego illū ita deturbabo, ut non solū sit nò habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat : uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac malefictij poenam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam : ut quum possem in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore nò promerito secludere. Ait sibi deberi præmiū, uel hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrānidis paratum heredem, etiamsi hunc euentū dij nò dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent ultæ? Di j quiduis potius dederint, quàm istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet : tametsi ad

§ 3

solam

*solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrānicidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyrāno iam immanissimum carnificem patere-
mur: et tuū caput ubicunq; terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitātia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorū tempestatem cōiecisses. Sed re filius erat tyrānus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrānos alebat? Nam de patre nemo unquā dubitauit, quin tyrāni uocabulum mereretur. Quando autem antehac unquam fando auditū est, duos una in ciuitate sedisse tyrānos? id quod magis etiam natura repudiat, quā eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: et tyrannus (quo nullum animal effēratius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum opugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maior in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmiū postulas? Tyranni partes adiuiuisti, non Reip. Sin patri cēsit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrānicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrānidem omnē in adolescentē oratione deriuares*

deriuares, quàm multa tu quidem nō ex re, sed pro cau-
se tuæ commoditate cōminiscebaris? Ceterum quàm in
his confingendis decori, quod in personis situm est, nullā
habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fā-
bulam senem iam ætate mitem, & qui omnem tyrānidis
acerbitatē ob senectam exuisset: nō secus atq; mala, quæ
natura acerba, tempore mitescunt, & in aliū abeunt suc-
cum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentē ty-
rannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus pater-
familiās nō fert filiū se uiuo successorem: & tu uis isthuc
credi in tyrāno? Ille non finit ullum ē liberis rem dome-
sticam ex animi sui libidine moderari: & tyrānus sese
ueluti abdicans imperio, negotium omne in adolescen-
tem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm
dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia.
Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exi-
tum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an
unquàm auditum est tyrannum ætate mitescere? Quan-
do tu defines ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorum prin-
cipum, tyrānis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit,
limus durescit: ita ætate pleriq; reddūtur mitiores ac tem-
perantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus
nōnullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis
acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit seuitiam
ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij
tibi demonstrē imaginem? Spinam cogita, quæ quo ma-
gis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo
plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus
ingenijs fortasse nonnulla uitia senectæ uel detrahit, uel

certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis, atq; educatis, præter uitorum omnium incrementum adferre senectâ quid potest? Nisi forte libidinem adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad rap- tum audior. Fortasse pauciores huic execabantur ephēbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quir non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habet liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unâ cum uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe seruet uigetq; malitia, sæuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (quid autem oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam nature bonitate uincitur.

vincitur: præterea quedam mala nondum didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita euenisse, iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde satis exemplū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolētius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrānide sexcentos tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum mancipiū, qui non ipse penē tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cecit. Quasi uero non sit istuc omni tyrānidi commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibiipsi. Solum nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum opera sentiat suū imperium contineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familiaris, leno, Tyrānidem quandam in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutina calamitatis memoriā, tam pauculi dies

obliterauerūt. Neq; enim esset res usqueadeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduena, feris quā hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuib. Horū igitur unumquemlibet tyrannū appellabis, & pro quolibet occiso tyrānicide prēmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut nō uideat? quis tam obliuiosus, ut nō possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolētiore. Ad hæc, uerisimilimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrānidis affectatorem omnis tyrānus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odijq; sibi conflari (callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis quā suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbāte patre, quasiq; per illum exercente tyrānidem, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror ob-

scurum

scutum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetere. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dissipant, neque hereditatibus manum iniiciunt, neque compiant ararium, neque tormentis excruciant, neque quenquam iugulant, neque armis uicos expugnant, neque incendunt uillas. Totum hunc tyranicum ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex premium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suae cognitioni reseruat. Quorum ut quisque sua opera tyranno profuit, ita aliud atque aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominum colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, saepenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longae modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosque acerrimos: plurimas aures, easque longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus: multoque Tytanibus illis Briareo, et Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur, nihil est aliud, quam quiddam omnibus ex membris aggregatum: ita in tyrannide unum quippiam est, quod neque pes sit, neque manus, nec ullum aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita

at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq; præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnū enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unū forti ciui permittit occidere. Nō uult te in oculū aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quidam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascentur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrānidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cessit, nō igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hæc tecum formula cōtraxit: si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal,

quod

quod tyrannus diceretur. Magnū (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū : quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas: cū interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatē peperī, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori prēmium præstituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantū, quā grauē, quā ferocem, quā scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum ē pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanē res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quā meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, et commentitiā interpretationem domi tuæ natam in iudiciū adferre? Ego iudices, nullum in Rempubicā exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuecant homines calumniosi à præscripto legum recedere: et interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maxime idoneum cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambigue, obscure uē dictum; aut quum ex uerbis et euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: et æquitatem

iuris

iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices : alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur : alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omnibus et iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est : propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit : aut absurdum quiddam exoriat. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq; . Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subvertere? Neq; quisquam nō elabetur è iudicio uersiro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam cōmentatiunculum queat inuenire. Atque ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium : et passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maxime opere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur : tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimū: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius : sententia nihil æquius: interpretamento, quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usqueadeo infantem, et uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui

rit: qui quouis modo tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrānicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex: sed quod unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorē. Tuum erat legi simpliciter parēre: neque eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, deniq; præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quemque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum cum appellabit, & ueneno aut ferro adoriētur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex

erit

erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porro ad *fac-*
cinoris defensionē, *Sophistam* quempiam aut *sycophan-*
tam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & no-
 uam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud
 sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus
 non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni,
 ueneno tollatur è medio. Atque ita breui futurum est, ut
 quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi su-
 mus: id in multis sepius & doleamus, & improbemus.
 Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conue-
 nienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus ho-
 minem indemnatum interficiat. Id ita esse facile lique-
 bit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod
 lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si me-
 mini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis
 citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum,
 sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti &
 insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si cor-
 pus utrunque pariter interimat, si argumentis idoneis
 deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At
 ita si demonstres te mortem effugere nequisse, nisi mor-
 tem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri
 potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterque tamen
 facti sui rationem reddere compellitur, statim sese pro-
 dere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita
 dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si om-
 nia constabunt argumenta: ita demum à lege dimitti-
 tur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo
 in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitu-
 dinem

dinem lex præmium quoq; proponit : at ita si cum quem
 tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit,
 fortiter occideris ; non si scelestum alio scelere sustuleris :
 neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad
 unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per
 illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc
 factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio
 generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi
 facultas; quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi
 palàm hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iu-
 raris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, ti-
 bi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es:
 Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomē ho-
 stis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit,
 suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse
 scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te
 sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex
 nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte au-
 toritate in aliū transfers, quod nisi in unū nō potest com-
 petere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi
 fas sit aliquando quem uoles magistratum, quē uoles
 iudicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero
 sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in
 uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cui-
 quam posse, quàm uitam: uidit in extinctum facile uarias
 causas consingi etiam impune posse, quandoquidem ille
 non sit resutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titu-
 lis suum quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum
 t hominem

hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spatij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicum reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquã uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantum uis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannũ lex iubet occidi. Atqui hic unus multis Tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui periit: in unum Tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses, auditus, reuictus, damnatus à me palàm poenas dedisset, omniq; Reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione auspicas: hoc est, malis malo mederi studes. An melàm esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magistratum occupas? &

dum

dum Tyrannicida uideri uis, Tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus illæ, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occidisti, non obfistentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus discesisti, Tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitioribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus edere. Neq; hæc dico iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem, atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolata maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq; tam spectandum in quem cōmissum sit facinus, quàm quo exemplo commissum. Alioqui quur nō eadem opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor sæpenumero suggerit. Ad summam immanitatē nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur nō & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorū ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocen-

tius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendî. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendiû subito exorto imbri re-
 stinctum: autorem nò obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quàm in pauca quedâ scuire capita, Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quàm legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Ceterum receptæ, & longo iam usu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita si-
 ne grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibz nò putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reipub. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata au-
 dacia,

*dadia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindicta-
tis. Quòd si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc
quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & il-
lud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitime
speciem: hoc tantum interesse, quòd in monarchia popu-
lus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius li-
bidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Ty-
rannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Ty-
ranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec ido-
neus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in
pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest)
capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pe-
stibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripuiunt, legum
prudencia consuevit uti: ut exemplo magis, quàm admissi
tione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet,
magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in
seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit
animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat,
dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico
Reipub. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem
pestis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in
ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars
ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid
est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere con-
taminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina homi-
num Tyrannide gaudet; ut in qua nullis maiora, quàm
sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum
inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum iudi-
cant seruire temporì. In hoc itaque rerum statu leges*

non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspicienter agunt, intelligunt hoc hulus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commode sanari posse. Quare docto cuiuspiam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uertantibus occidat. Neq; ego nunc te cedis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut graueis poenas effugias. I nunc, & curiosum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuilitè tecum agam: ut quum te possim in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reipub. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me confido, si modo tantisper animum possis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summatim totam causam ob oculos reuocemus? difficiamusq; quàm multa tuo in facto desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quædam requirit, lex,

lex, & ita requirit, si quodlibet horum desit; aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodq; deesse docebo. Quod si facio, utrum aequo animo cedes premio, an impudenter petere persisteres? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi constiterint, non est quod Tyrannicidae premium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quaedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses, si praeter propositum, non magis profecto premium tibi debeatur, quam si quis Tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum premium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num premium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspiraret? Quid si quis Tyranno priuatim insensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num quaso, Tyranni

t 4 cide

cide præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reipub. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbe præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solū uolens præteristi, uerum etiam periculose in Rēp. irritasti: quem sua causa uoluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucrari perinde ut uitæ contemptorē, magni tamen refert, quæ ratione Tyrannidē tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certū præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrē occidere si libuisset, uerum hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam et inusitata

usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen ob-
sistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea
uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat
moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid
si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rur-
sum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire pos-
ses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret,
atq; id euenisset, utrum te tanquam Tyrannicidam suspi-
ceret Resp. an potius tanquam immanem & ferum homi-
nem execraretur, qui in eam seuieris ætatem, cui etiam
ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda
uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Resp. caterũ
exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxo-
rem, quam ille misere deamaret, per uim constupras-
ses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita:
utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & a-
dulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non
est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni me-
dicus quum esses, ueneno egrotanti dato, illum sustu-
lisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut ui-
rum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaude-
bit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si
quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conui-
uiu prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? De-
niq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam de-
uotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præ-
mium, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem ut-
cunque sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exem-
plum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut con-
t 5 fuescant

suescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte-
rum ferro occidere licet: ueneno, aut incantamentis non licet. Quir ita? Quia pestilens exemplum omnino tra-
ctare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, si-
nit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hostem quidem
ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nus-
quam non improbat maleficia lex: et ueneno tincta te-
la etiam in bellis interdicta sunt. Quòd si modus facti
spectatur in his, in quibus nullum petitur premium,
quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur.
Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis et pabulo
ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc equis oculis spectare
poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficum or-
derint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quòd pri-
uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspi-
cionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mer-
cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
pharmacis, sed maleficijs, et incantamentis morbum exe-
misset, utrum premium dabis, an magis hominem in ius
trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clama-
bit ille, morbo te leuauit, qua uia, quid isthuc tua refert?
Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces
est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera,
ne esses

ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu pro-
tinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pol-
licitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem
malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne
dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim
mutare est incommodum, non amouere. Dices enim ani-
mo nocitū, dum corpori subuenitur. Atq; istam litem uin-
ces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam,
et uincibilior est tecum causa legi, quàm quæ tibi futura
fuerat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula discepta-
retur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi
fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quisquam ci-
uium circūueniatur. Ibi salus data, certa quidē, et effica-
ci, sed suspecta et improbata uia: hic nefario scelere (quur
enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra
legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extre-
mum discrimen adducta Resp. quandoquidem tuum factū
perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede
conductus, uenenū pro remedio ministraret: quod tamen æ-
grotanti (ita ut non raro consuevit accidere) per occasio-
nem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptum fe-
ret quod uiuat, tibi mortē, tametsi uitarit, imputabit. Neq;
sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac stu-
diose pro pharmaco uenenū porrexeris: propterea quod
tui fuerat officij, aut non suscipere negotium, aut fidem
simul, et artem, et industriam, ac diligentiam, et quic-
quid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre.
Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus
largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra
ullum

ullum Reipub. discrimen. Lex non approbabit facinus
 tuum: nisi non tantum à crimine, uerumetiam ab omni
 criminis specie procul absuerit: ne uidelicet ea quæ in
 hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium
 omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat;
 aut Deo cuipiam, aut certe Dijs simillimo homini acce-
 ptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit,
 inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indi-
 cauit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimam
 istam periculosum exemplum in Rempub. irrepat. Postre-
 mo nisi ferro, non clancularijs, ac maleficis artibus: nisi
 uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu
 Tyrannum trucidaris. Neque enim hoc tantum spectat
 lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum il-
 lud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant
 in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ
 suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclari
 exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab asse-
 ctatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea
 ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium:
 quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit con-
 temptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod
 omnino satellitium, quæ excubie, qui parietes, quæ arx,
 quæ arma aduersus huiusmodi animum Tyranni caput
 defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat
 eni? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut
 constet uia, id quod est totius negotij caput, non effeci-
 sti. Tantum enim abes, ut Tyrannum occideris: ut quan-
 tum in te fuit, Tyrannidem maiorem in modum auxeris,
 intersecto

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo, quod uulgo dicunt, nihil uerius, intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti, patre insolementiorem: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, intermisisti. At qui quod futurum est, id nondum est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitror. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium postulandū supererant? Vides quā ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propopositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neque ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Paladum Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbiū extat, quod

quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituiisti, sed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis, et phaleratis dictis in alienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negotio laudem uniuersam uendicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reip. causa recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Repub. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipsum quod hic lege et apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obstiterim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contra:

si susse

si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe praeuium flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si sapias, incipe deprecari. Istiuc fortassis ab aequitate iudicium, à ciuitate deorum munere leta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à praeuium detertere. Imaginare istiuc in causa pariter et leges, et Rempublicam. et deos tibi aduersari. Puta leges hic tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si paruieris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro praescripto cuiusque uiuendum esse. Atque altera ex parte Rempublicam. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi prestare studes, noli hanc stultitiae notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei praeuium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix denique tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos, atque insensos reddere. Siue ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quod si te neque leges, neque Respublica commouet: certe deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostrae laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quare non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuo benignos esse? Quare tu ipse tam ingratus

ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, commoditari nostræ: & quòd Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abunde magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. À legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniã condonarint. À ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiat, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimium extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestre partes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobandã, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendã: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendã, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legũ restitutarum seueritatem, & iudicum sapientiam aduersus unius iniquã postulationem ualuisse.

ERASMVSVS ROTERODAMVS

M. Ioanni Paludano rhetori Louaniensis

Academiæ, S. P. D.

VT intelligas humanissime Paludane, Erasmiū illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogū: cui titulus, *περί τῆς ἐν τῷ αἰσῶ ἀνθρώπου*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penè procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda: quæ tu mihi sæpenumero cōmemorare solebas, nimirū expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberæ, literariæq; uitæ redditus. Idq; feci eo studiosius, ut meo exēplo te prouocarē, quo iam diu Græcanicis in literis uersatus, incipias, & ipse aliquādo audere aliquid. Quir enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quàm si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantiſſimum mutuum ama.

LUCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON=

ducti, in diuitum familijs uiuunt, D.

Erasmo Roterod. interpr.

QUID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodū uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tū pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienū, quiq; in locupletum

cupletum istorū amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No-
 ui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi
 soleant accidere, nō per Iouem quod ipse ea experimen-
 to cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi inci-
 dit necessitas, ac ne quando incidat Dij prohibeant) sed
 quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant, apud
 me soliti sint commemorare: partim qui in ipsiis etiam-
 dum malis constituti, quæ et quanta ferrent deplorabāt:
 partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non
 absq; uoluptate recordabantur, commemorabant quæ ea
 quæ fuerant perpeffi, Imò iuuabat reuocare ob oculos,
 quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi
 uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus
 (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent,
 cunctaq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur
 haud quaquam indiligenter, nec oscitanter audire
 soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obie-
 ctam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in tem-
 plis derafo capite, cōplures simul obambulant, imma-
 nes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, ma-
 los fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autē
 geminos Castorē, et Pollucē apparentes (nam hi pecu-
 liariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum
 quempiā repente, quemadmodū in fabulis fieri cōuenit,
 exortū: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum
 adfistentem, qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret:
 qd quod appellens futurum esset, ut et ipsa paulatim ac-
 lente solueretur: et ipsi tutō in solū descenderēt, idq; ope
 fauoreq;

*fauioreq; diuino. Atque isti igitur permulta id genus ad
 præsentem commoditatem exaggerantes, cōmemorant:
 quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calami-
 tosi modo, uerumetiam Dijs chari esse uideantur. Porro
 ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent,
 atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus,
 si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore sol-
 uerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpe-
 tua nauigatione sint perpeffi: dum sitiunt, dum nanseāt,
 dum salo perfunduntur. Deniq; quemadmodum infelici
 nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in
 scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fra-
 ctosq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum
 inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi
 sunt permulta præ pudore subiicere, uolentesq; ac scien-
 tes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem, & alia
 nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehen-
 di quicquid erumnarum cum eiusmodi conuictibus cont-
 iunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime
 Timocles tibi percensere. Iampridem enim mihi uideor
 animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogita-
 re. Nam olim quū his de rebus sermo incidisset: mox ex
 his qui præsentibus erant, quispiam mercenarium hoc uitæ
 genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, qui-
 bus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Ro-
 manos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis,
 idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari:
 tum peregrinari omnigena cum commoditate, uolupta-
 teq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos.*

Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō mediocre uideri. Istis enim haud dubie citra semētem ac culturam (quod aiunt) cūcta prouenire. Hæc igitur, atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea inhiaueris, quamq; auide ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certe in posterum possis imputare, neq; exposulare queas: quod quum te cōspiceremus tantum unā cum esca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessassimus, donec eo iam adacto, atq; infixio trahi iā, ac ui duci cōspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos, atq; illachrymari, Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uidemur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullum habeat exitū, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tuto, atq; per otium ante cōtemplator, unci eris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cuspides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, et inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribit: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur, aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis

hic

hic sermo dicitur. Quanquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Caterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidunt omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm ceteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas, et libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palestricos quospiam, aut adultores imperitos, sordidoq; animo, ac suoapte ingenio humiles, et abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursus æquū sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, et in quo sese exerceant, adeo ut si quis eā uitam illis adimat, ignaui illico, cōsilijsq; inopes, desidiosi atq; inutiles reddantur. Quamobrè nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contume-

liose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam intinxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio preparati, conferunt sese in familiam, atque hæc sola illis ars suppetit ferre, et perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quàm maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parumq; idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Si quidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem, & rerum necessariorum inopiam proponunt: atque eam uibrant satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poëtæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum auxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse

fuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem
 uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas,
 semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil
 superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fue-
 rit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne
 insumitur, ita tamen, ut ne id quidem in usus sufficiat. Re-
 ctius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi
 comminiscerentur, quæ paupertatem seruant. aluntq;
 atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam
 tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas
 Theogni quum diceret eam in altum mare, ac præruptis
 de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis sem-
 per pauper, semper egens, quum semper mercede condu-
 ctus mereat, hoc ipso sese arbitretur ausugisse paupertas-
 tem: non uideo quæ fieri possit, quo minus hic ipse sese
 fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem
 formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem
 possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppedita-
 re. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu
 morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet,
 atq; commodam cōfugere. Age igitur, inspiciamus num
 uera prædicet, et num ea quæ datur ex facili illis suppe-
 tant, non multo neq; adeo maiore labore cōstent, quàm
 uulgo suus uictus. Nam id quidē etiam uotis expetendū,
 uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum
 argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud
 profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tan-
 tum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus
 exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit:

quippe quum quotidie sexcenta non desint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiã reliquas illorum incommoditates cõmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidẽ uera dicere. Supereft iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim, & copiã admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delitias: sperantes futurum, uti mox, ne mune uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atque ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarũ cupiditas, atq; ingëtium illarum, & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam, & ueteratores amasiy receptant, & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambient ipsos, atq; inferuiant. Cæterũ ex amoris fructu, ne summo quidem osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinēt amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arriudent, pollicenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingëtium sumptuum rationẽ habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit

terierit *etas*: huic ad amandum, illi ad dandum. Atque ita omni uita nihil illis peractum est ultra *spem* meram. Atque uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem forsitan non usqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, si quis uoluptate capiatur, et hanc undequaque cōsectetur, quo possit ea potiri: quaque turpe forsitan ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quam ea quam ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoque aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequatur. Verum enimvero ob solam uoluptatis *spem*, multas perferre molestias, equidem, et de-
 ridiculum arbitror, et stultum: maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, et inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tādē est quam uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Ulyssis quidē socij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut nō prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuiquam loto sese ingurgitanti, neque quicquam inde impertienti, assistat, idque solam ob *spem*, quod credat fore, ut et ipsi aliquando degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atque honesti oblitus, dij boni quam hoc ridiculū, planeque uerberibus quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducūt, et quibus impulsī sese il-

lis dedunt, ad quodcunq; lubitū fuerit utendos, hæc sunt, aut his ferme similima. Nisi si quis, & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum, ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere dūtaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipienda sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabule exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factū fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerferis, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori male Syriiffanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uesti tus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictū ambis, delegendus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, ne uel oculos illius offendas. Postremo uti gnauius affectere necesse est, uel antecede potius, à famulis protrusus, ac ueluti pom-

pam

pam quandam expleas. At ille interim complures iā dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissimè uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; qcquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum deniq; tum plurimus sudor, tum multa oculorū caligo, tum intē pestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adjunt, hesitantiā tuā ac perplexitatē ridentium. Quā quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nomināt: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primā hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimā expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condēnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ grātia per Iouem, neq; ob Priamēia Pergamā, uerū sſpe quinq; obolorum, contigerit autem, & deus quispīam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excusariisq; num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quod tibi uenit in mentem, idq; merito, futurum ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim, & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parū absolute respondisse, metuētē interim simul, & sperantē, ac misere

misere de illius uultu pendentem: qui si quid parum pro-
bet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, hi-
larescis, et spe bona fultus consistis. Porro cōsentaneum
est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in
tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clancu-
lum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud con-
sidera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, exa-
minari, nunquid bonæ rei didicerit, et alijs quidem didi-
cisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, et omnis
anteacta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis
aut cuius inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa pro-
uocatus te deserat, et adulterum dicat uel pederasten: is
protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis
testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, su-
specti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nā ad-
modum omnia tibi constent oportet. Nihil prorsus sit,
quod tibi queat obsistere. Alioqui nunquam obtinueris.
Age sanè, hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna
cuncta tibi feliciter cesserunt, et probauit ipse doctrinā
tuam, et amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in
rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc
nult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neq;
item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra
omnia, et omni ex parte bene promittunt sacra. Vici-
sti igitur ò fortunate, et coronatus es Olympia. Quin
Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupa-
sti. Habebis copię cornu, et gallinaceum lac emulge-
bis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxi-
ma uidelicet, et quæ laboribus tantis respondeant, ne co-
rona

rona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquam contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negotium persoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea sola, quorum gratia primum receptus es, et in quæ conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timocles, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita ceruice serat iugum, leue nimirum, et portatu facile, quodque est omnium maximum, auro illitum. Atqui longe secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat: cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à primo cõuiuio, unde consentaneum est te consuetudinem illam aspiciaturum. Primum igitur, adest tibi quispian, qui te iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui tibi prius placandus datis in manum, ne uidearis inciuiilis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seq; quum maxime cupiat, cupere dissimulàs: Apage inquit: Ego 'ne quicquàm abs te? Addit et illa, absit, dij prohibeant. Tandem flectitur, atque obtemperat, ac discedit, te late diducto rictu subsannans. Tu porro nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interrim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quæadmodum

admodum postremum uenire, graue. Proinde media in-
 ter utrunq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sa-
 nè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te
 quissiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter
 duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis
 aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ ge-
 runtur suspensus inbias, propterea quod noua tibi atque
 inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq;
 qui præsentés sunt, quid agas obseruant. Neque uero
 ea res curæ nō est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot
 præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quæ
 admodum te geras in pueros, aut in uxorem, num subin-
 de ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, si-
 mulatque te uident propter imperitiam ad ea quæ sunt
 attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, conie-
 ctantes te nunquàm antea apud alium quempiam coenaf-
 se, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, si-
 cuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq;
 cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: ne-
 que uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam
 extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum ad-
 moueas. Quare ad eum qui proximus accūbit respectes
 necesse est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem, &
 ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uariās, animoq;
 penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur ob-
 stupefescens. Atque interim quidem, diuitis admiraris feli-
 citatem, propter auri uim, & eboris, tātāsq; delicias. In-
 terim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius
 sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam, & illud
 in men

in mentem uenit, fore ut admirandam, & expetendam
quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs il-
lis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps.
Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum.
Quin, & adolescentuli formosi præministrantes,
ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ ge-
nus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in
ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem.
Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendum. Ac
postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbuit
tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appel-
lans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat re-
spondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras,
iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterum ea
propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in
te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accu-
bitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs
anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhau-
serint. Protinus itaque talia quedam de te inter illos di-
cta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam
ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabea-
mur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid ha-
bent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirifi-
cam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uer-
bula quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non
uidisti, quatum biberit, quemadmodum cibos appositos
auide

auide corripies deuorari? Homo inlegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasia-
no, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fa-
tui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc
nihilò pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atque calcei noui solent, in precio est, et habetur cha-
rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deforma-
tus, tum misere sub lecticam abiicietur cimicibus, quem-
admodum nos, oppletus: Atque inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad ca-
lumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinē plus
quàm sat est hauris uini tenuis, et acris, eoque iam dudum
alio tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante
alios è conuiuio discedere, neque rursum manere tutum. At
producta interim in longum potatione dum sermo alius
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi
cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neque uidere quæ geruntur, neque auscultare, si quis uo-
ce, citharæ uel canat egregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terramotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
et suauissimum conuiuium, quod mihi quidē haudqua-
quā suauius sit cepis, cādidoque sale, libere quā uelim ex
his, et

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo presentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iusso sic loqui incipit: Facultates nostrae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per louem, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex equo dominum ac possessorem existimem. Ceterum quando certi quippiam est praefiniendum, equidem uideo uitae tuae frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostrae in te beneuolentiae causa, tum honoris, qui tibi praeter omnes continget. Attamen praefiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quae quantumuis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hac pactioe non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi numerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum praemium nobis praescribas. Praeterea decet

etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudū talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam, nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Mide diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædi-

cem

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, musitans, ac disimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Ceterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aut reas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum foeditatem,

tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præcipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neq; liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, progenitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Si quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque (tametsi nomine ipso prauiter offenderis) seruus inquam uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilem præstare cogaris, obstipito capite, à diluculo in uesperam usque, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magni fies, ut qui non à puero fueris, ad seruitium institutus. sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recusans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq;, atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte aliud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs, & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ò scelestè (cur

enim

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, & ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbare sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unâ sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palam est, te, non frigida equæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cu-

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hanc tibi fauces transfixerit. Itaque præsto sunt huius intemperantiæ, gulaq; auctoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim expleri caricis. Ceterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluue communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leniora sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum lyra? An non uides uidelicet, quam misere macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi

sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, antecambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcanicarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictus stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi icinum te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs
qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus.
Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne
ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit,
ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque igno-
tis ministrantur, quando quidem hæc tua sit inscitia atq;
inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus
dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus, atque insipidus,
non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
umq;. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, mini-
ster repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant
apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmura-
rans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dis-
secetur, uel porca scæta, uel ceruus, aut structorem tibi
modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectæ.
Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ada-
stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ina-
genuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel ceruis ada-
est? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis sua-
uissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus ma-
lum quoddam et pingue bibis. Proinde illud semper curas,
ut auro, argento ue bibas. ne colore prodente, palam fiat,
te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuium,
quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad sa-
tietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius popo-
sceris,

sceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contextit Alexandrinus quispiam homunculus, Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unumquodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitesq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro defrat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uo-

cifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin septicus le, silentibus reliquis, tibi ficta quedam laus prosternenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impostaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tutares, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiujs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniicientem oculos: moxq;, alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergesctus, O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliquitum uitam tranquillam et ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem, cuius tandem rei gratia?

Aut

aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebāt. Tum autem accebat libertas, atq; omnia pro me opte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod proverbio iactatū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq; deplorandum, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hæc uelut artem profitetur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem cōcitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuor esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam qua me illi accomodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; quàm possū maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. At prorsus tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecū loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandū, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq; si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq;

rioriꝫ contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egrégiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod a simulari morbus quò munia officiaꝫ iusta defugas existimatur. Hinc præter omnes perpetuo palles, semperꝫ iam iam morituro uidere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cõtigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerferis, proxime coquum aut heræ comptorem te reclinât, ne stipulis quidem affatim substratis. Neꝫ uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimis quàm ridiculam, quæ tamen eadem possit et alij cuius accidere. Conuiuiebat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis et urbanis. Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philoso-pho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, de-rasa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumꝫ, tum senem canoꝫ mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbam habueris Thesmopolis). aspidere. ni-bili

bili hominem, & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plu-
mis. Quod ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne fa-
ceret, futurum fuisse ut flammœum etiam in capite gestans
assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere mole-
stias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante gar-
rienteq; demum (nisi idem hominem coercuisset) in rhe-
da etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam
sibi fuisse mandatum. Accersito illi mulier Thesmopoli
inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam offi-
cium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes
ut quicquam te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est
credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te ro-
go quandoquidem uideo te uirum probum, diligen-
tem, & amantem, caniculam quam nosti Myrrhinam,
in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid
illi desit. Nam misera grauida est, atque adeo prope-
modum iam propinqua partui. At isti scelesti & im-
mogerii ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem
ipsius magnopere rationem habent in peregrinationi-
bus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficium factu-
rum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam ser-
uaris. Recepit Thesmopolis quum illa tantopere roga-
ret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum
erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio promi-
nens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde im-
meiens (Tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac
gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in de-
litijs

titijs sunt) neq; nō philosophi mentum oblingens, maxime
 si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus assessor
 ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quedam
 iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopo-
 lim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit,
 unum hoc possum dicere, cum è Stoico Cynicū iam no-
 bis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam pepe-
 risse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudūt,
 uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs
 tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures
 ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præte-
 rea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus su-
 per coenam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem,
 imò grauitè & absolutissime, ac laudabatur interim ab
 illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini
 amphoram oraret. Atque eam molestiā, ob ducentas dra-
 chmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis ut-
 cunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit,
 aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare
 gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris
 ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari,
 quum nouos quosdam laudandi modos comminisci neces-
 se habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant ad-
 mirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos
 appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubi-
 tali hiet specu. Quòd ni laudaris, protinus in lapicia-
 dinas Dionysiacas asportaberis, tanquam qui illi tum
 inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapien-
 tes, & rhetores sint necesse est. Quòd si etiam rustice
 quippiam

quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ Atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectetur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur erudite, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam disserit, interueniens ancilla literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum temporis instantibus Saturnalibus, aut Panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunica semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missa tentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præ

ti præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porro salarium ipsum sex ferme obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habearis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero adulteris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus et dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iam dum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuiuspiam. Vnde fit ut sera atque intempestiua eoq; inutilia præmia tibi accedant. Ceterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniae quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui percipiat te laboribus assiduus iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atq; obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpserit, cuiq; partem maxime frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspectit in quod sterquilinum te portatum abijciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuum substituat locum. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omnium inops rerum optimam podagram unâ cum senecta comitem ducens. Quum interim quæ quondam scieris, tanto temporis spatio dedideris, tum uentrem cu

leo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplabile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus assuevit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde ut aliorū animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calūnia quā potest proxime ad uerisimilitudinē cōficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, et ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducūt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionē. Nā pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioquin nihil bonæ rei didicerunt, diuinationē ac maleficia profitentur: conciliationē amorum, abductiones in hostes, atq; id quū faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandē de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquā animaduernerint, quā sint in cōuiujs, reliquoq; cōuictu adulantes, quā ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos eosdē iam odearunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdāt, si quo modo possint. Verētur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferāt, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos cōspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim simi-

les sunt pulcherrimis istis libris : quorum aurei quidēz
 umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut Thy-
 estes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus ma-
 tris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus
 rem habens. Eiusmodi sunt et illi, splendidi, cōspicuiq̃.
 Porro intus sub purpura uarias occultunt Tragœdias.
 Quorum unumquēq; si euolueris, explicuerisq̃, fabulā
 non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam,
 aut Sophoclis. Contrā foris nihil nisi purpura splēdida,
 aureiq̃; umbilici. Harum itaq; rerum sibi cōscij, oderunt
 illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit,
 qui eos probe cognitos depingat, qualesq̃; sint euulget.
 Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo et imaginē
 quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contempla-
 tus scire queas, num ex usu tuo sit eā adire. Equidē ma-
 gnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasiū,
 uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam
 tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis nō est, ut
 aliquem artificem tam egregium, atq; absolutum nanci-
 scamur, in præsētia tenuem quandam pro mea uirili
 imaginē adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime,
 atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, uerū procul
 à terra in edito collis fastigio. Præterea inaccessum fer-
 mē et abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se
 iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso
 pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opu-
 lentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiore in mo-
 dum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandē
 conscendit, iamq; ad fores accesserit, obtupestcat, oculis
 in au

in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducta, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidē tempore Spes usq; illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; cōmutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureū illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidē pudorem occultans, dextra uero seipsum stranguans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BUSLIDIANO

Præposito Ariensi Consiliario Regio Eras-

mo Rot. S. P. D.

Rumor iam pridem hic perseuerat, acerbior quàm ut uerum esse libeat credere, sed constantior tamē, quàm ut uanus credi possit, PHILIP. principem nostrum, è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane,

quid uociferer, quem incussem, hominum'ue, Deum'ue?
 Que cōploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uul-
 neri sufficiat? Nimio, heu nimio cōstitistis Hispaniæ, quæ
 quidem primum Franciscum Buslidianum Archiepisco-
 pum Bizontinum nobis ademistis, neq; tanti uiri iactura
 contentæ, principem etiam eum absorbuistis, quo (si ui-
 uere modo licuisset) nihil unquā habuit hic orbis, neq;
 maius, neq; melius. Quanquam quid, quæso, supererat
 etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ò
 dirum fortunæ ludum, ò nouam fatorum inuidentiam, ò
 mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper præstan-
 tissima quæq; quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis
 ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissi-
 mum deplorem? MAXIMILIANI ne patris, qui
 tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs
 anteponebat? An liberorū magis, quibus ætate tam im-
 matura, tam pius sit creptus pater? An patriæ potius, cui
 de charissimo principe, tam serum gaudium, tam præpro-
 perus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui
 tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem.
 Hoc nimirum hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cur-
 su in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fa-
 tis illum palàm ab Hispania reijcientibus. Equidem Pa-
 negyrico qualicūq; laudauī iuuenem. Tum autem bone
 deus, quot mihi Panegyricos, quàm copiosos pollicebar?
 Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paro miser.
 Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis nostris fida-
 mus, quū eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos
 quàm diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed
 quid

quid ego mi Hieronymē, dum meo indulgeo dolori, tuū
exhulcero? Quod reliquum est, precor ut superi pro-
pitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cum diuī
FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi
itē in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fra-
terna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq̃; do-
ctum amicum nullo literario munusculo comitata ueni-
rēt, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pau-
culis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profu-
geremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil age-
rem. Nam in praesentia quidem in Italia mire frigēt stu-
dia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur,
uincit, triumphat, planeq̃; Iulium agit. Vale, et am-
plissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi
etiam atq; etiam Erasmus commendato. Bononiae x v.
Calend. Decembr. M. D. vi.

CNEMONIS AC DAMIPI

DIALOGVS, DES.

Erasmo Roterod. interprete.

CNEMON.

OC illud est quod uulgo dici consuevit,
Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
quod tecum stomachare Cnemon? CNE.
Quid stomacher rogas? Equidē heredem
reliqui quendam praeter animi sententiam, uidelicet astu-
delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebā habere pra-
teritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermo-

y 3 laum

laum nobilem illū diuitē, quū orbus esset imminēte morte captabam, asidēs atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitū, consultumq; ut testamentū proferrem, ac publicarem, quo illū rerū mearum in solidū heredē insti tueram, nimirū ut ille uiciissim idem faceret, meo prouo- catus exemplo. D A M. At quid tandē ille? C N E. Quid ille suo in testamēto scripserit, id quidē ignoro. Caterū ego repēte, atq; insperato ē uita decessi, tecti ruina op- pressus. Et nūc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cū esca pariter auulso. D A M. Imō nō escam modo cū hamo, quin etiā te quoq; piscatorē si mul abstulit. Itaq; technā istam, in tuū ipsius caput stru- xeras. C N E. Sic apparet, idq; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEM-
mide dialogus, Des. Eras. Rot. interprete.

ZENOPHANTES.

AT tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quū essem, immo- dica ingurgitatione praefocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. C A L. Aderam Zenophātes. Porro mihi nouū quiddam, atq; inopinatū accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptæodorus ille senex. Z E N. Orbū illum dicis, ac diuitem, apud quem te asidue uersari conspiciebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq; id mihi polli- cens fore, ut meo bono quā primum moreretur. Verū quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariā quandam

excogitavi uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siqui-
dem empto ueneno, pocillatori persuaferam, ut simu-
latq; Ptoædorus potum posceret, bibebat autem proli-
xius, præsentius in calicem inijceret, haberetq; in prom-
ptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confir-
mabam, me illum manumissurum. ZEN. Quid igitur
accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi ui-
deris. CAL. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus para-
tis poculis, altero Ptoædoro cui uenenum erat additum,
altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenū, Ptoæ-
doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego
protinus humi porrectim stratus sum, supposititium ui-
delicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta?
Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo
profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit.
Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad ca-
sum subitum, atq; inexpectatum sanè conturbatus est.
Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta po-
cillatoris errore factum, risit et ipse. ZEN. Rectè sa-
nè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuer-
tere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tu-
tius certiusq; etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIA-
logus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

Quid eiulas o Tantale, aut quid tuam deploras for-
tunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti
enecor Menippe. MEN. Vsque adeo piger es, atque

7 4 iners

iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? T A N. Nihil profecero si procumbam:refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit:quòd si quando hausero,oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua,haud scio quomodo rursus manū meā aridam relinquit. M E N. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere,quū corpore careas:nam illud quod esurire poterat,aut sitire,in Lydia sepultum est. Ceterum tu quū sis animus,quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? T A N T. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit,ita sitiāt. M E N. Age, hoc ita habere credamus,quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidē haud uideo alteros inferos,si quis hos relinquat, neq; locū alium in quem morte demigret quispiā. T A N T. Recte tu quidē dicis:uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. M E N. Desipis Tantale, & uti uerū tibi fatear,non alio potu uideris egere quàm ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi, sed sitim horreas. T A N T. Ne ueratrū quidē recusarim bibere Menippe,si liceat modo. M E N. Bono es animo Tantale,certū habens nunquā fore,ut uel tu,uel reliquorum manū quispiā bibat: Nec enim fieri potest:quam non omnibus quemadmodū tibi,pcena adiudicata est,ut sitiant,aqua illos non expectante.

Menip

MENIPPI AC MERCURII

dialogus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? du-
 cito me docetoq; utpote recens huc profectum ho-
 spitem. MER. Haud mihi licet per ociū Menippe, quin
 tu istuc ipso è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic &
 Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achil-
 les, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est
 ueterum formarum. MEN. Equidem præter ossa nihil
 uideo, caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia
 nihil sit omnino discriminis. MER. Atqui hæc sunt quæ
 poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu
 uideris contemnere. MEN. At Helenam saltem mihi
 commonstra: nam ipse quidem haud quæam dignoscere.
 MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MEN. Et hu-
 ius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia,
 acto delectu, sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum
 Barbarorum multitudo confluit, tot urbes sunt euersæ?
 MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc
 uiuam, quod si fecisses, forsân diceres tu quoq; uitio dan-
 dum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes
 nimirum uideantur. At ijdem donec florent coloremq;
 obtinent sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam
 demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re
 y s usqueadeo

usque adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

M E N I P P I, A N P H I L O C H I,
Trophonij disceptatio, D. Erasmo. Rot.
interprete.

M E N I P P V S.

VOS nimirum Trophoni, atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. T R O. Quid? an nobis igitur imputandum, si per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quedam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adiisse, neq; enim alioqui ista non crederes. M E N. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissetem profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscere perinde atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. T R O. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. M E N. Nempe quod neq; sit homo,

fit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TRO. Reddit oracula Menippe in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI
dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

CHARON.

Redde naulum scelestè. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem im purissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi com minuam caput. CHAR. Num ergo te tam lōgo traiectus gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahe re: quanquam quod nō habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum nō erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem et sentinam exhausti, et re-
mum

mum arripui, & uectorum omnium unus non ciulaui.
 CHAR. Ista nihil ad nautum, obolum reddas oportet,
 neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum
 in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uera
 bera etiã ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus
 ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN.
 Lupinum si uelis, & Hecatae coenam. CHAR. Vnde nobis
 hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat
 inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicterijs
 incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. MER. An
 ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberum,
 cuiq; nihil omnino curae sit. Hic est Menippus. CHAR.
 Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis
 o praeclare: ne possis quidem iterum recipere.

CRATETIS AC DIOGENIS

dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

CRATES.

Moerichum diuitem, noueras ne Diogenes? illum,
 inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum,
 cui tot erant naues onustae mercibus, cuius conso-
 brinus Aristaeas, quum ipse quoq; diues esset, Homericum
 illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates?

CRAT. Hereditatis causa, quum essent aequales, uterq; alterum
 captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in
 quibus Moerichus (si prior moreretur) Aristeam omnium
 rerum suarum dominum relinquebat. Moerichum uicissim
 Aristaeas,

Aristeas, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, ac somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorẽ fore pronuntiabat, nunc Moerichum, ac trutina quidem interrim ad hunc, interim ad illũ propendebat. D I O G. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. C R A T. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyblem deuenerũt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quũ Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. D I O G. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirũ baculus illius ad me rediret heredem (habebat autem egregie ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum) neque tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens acceperisti, deinde ego succedẽs tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperiũ. D I O G. Quenam sunt ista quæ dicis? C R A T. Sapientiam, inquam, frugalitatem,

ueritatem

ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per Io-
uem memini me in istiusmodi opum hereditatem Anti-
stheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reliquisse.
C R A T. Verum reliqui mortales hoc possessionum genus
aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiunde ha-
reditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intende-
bant oculos. D I O G. Nec iniuria: neq; enim habebant
quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quip-
pe rimosi iam, uitiatq; delicijs, non aliter quam uasa ca-
rie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat
uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, efluat illico,
perstilletq; fundo quod immissum est continere non ua-
lente. Cuiusmodi quiddam et Danaï filiabus aiunt acci-
dere, dum in dolium pertusum haustam aquam importat:
at iidem aurum dentibus et unguibus, omniq; ui seruabāt.
C R A T. Proinde nos hic quoque nostras possidebimus
opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum
ferent, ac ne hunc quidem ulterius quam ad portitorem.

N I R E I A C T H E R S I T A E

dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

N I R E V S.

Ecce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum
sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma
prestantior? M E N. Imò quinam sitis, prius arbitror in-
dicandum, nam hoc opinor scito est opus. N I R. Nireus
ac Thersites. M E N. Vter Nireus, uter Thersites? non-
dum enim uel hoc satis liquet. T H E R. Iam unum hoc
nuncio, quod tibi sum similis, neque tantopere me precel-
lis,

lis, quātōpere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium
 formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, radi-
 risq; et impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum
 arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe,
 utrum altero formosiores existimes. N I R. Mirum ni-
 me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherri-
 mus uenisti, quippe qui reliquis quidem osibus alijs ap-
 pareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Ther-
 sita caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mol-
 licula: quandoquidem isthuc habes efformatum ac neu-
 tiquam uiro decorum. N I R. Attamen Homerum per-
 contare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum co-
 pias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras:
 at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsen-
 tia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. N I R.

Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe?

M E N. Neq; tu, neq; quisquàm alius formosus hoc loco:
 siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes.

T H E R. Mihi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI,

D. Erasmo Rot. interprete.

DIOGENES.

O He tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; pla-
 ces, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus
 antepōnare? M A V S O L. Primum regni nomine ò tu
 Sinopenfis

Sinopensis, quippe qui Carie imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem et insulas nonnullas subegerim: Miletum usq; peruenierim, plerisque Ionie partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumētum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis pulcherrimo è saxo ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res tibi placere atque efferri? D I O G. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui o formose Mausole, neque uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatī sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, et hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsitan illud commodum uocas, quod plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. M A V. Itane nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares

pares erunt Mausolus, ac Diogenes? D I O G. Imò haud pares, inquam, uir clarissime; nam Mausolus discruciabatur, quoties earum rerum in mētem ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Diogenes interim cum ridebit: Atque ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atque sorore parato: contra Diogenes ne id quidē suo de corpore no uit, nūquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea cura est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI, AC POLYSTRATI DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

SIMYLVVS.

Venisti tandem, & tu Polystrate ad nos, quum an nos uixeris haud multo pauciores cētum, opinor.

P O L. Nonagintaocto Simyle. S I M. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā ipse perij te fermè septuagenario. P O L. Quam suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. S I M. Mirum uero, si quidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? P O L. Principio nihil erat quod nō possem, praeterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimae, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensae uel Siculis illis lautiores. S I M. Noua narras, nā ego te planè sordidum, ac parcissimum esse sciebam. P O L.

z

Atqui

Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quàm plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulq; ex omni rerum genere quæ terrarum ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabãtur. **S I M.** Num me defuncto regnum gessisti? **P O L.** Minime, uerum amantes habebam innumeros. **S I M.** Non possum non ridere: tu'ne amantes tantus natu quū esses, uixq; tibi dētes superessent quatuor? **P O L.** Habebam per louem equidē optimates ciuitatis: quūq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cecutiens: postremo naribus mucosiss, tamen cupidissime mihi inferuiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. **S I M.** Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam ē Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? **P O L.** Haudquaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamat. **S I M.** Aegnimata narras. **P O L.** Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. **S I M.** Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirū ab aurea illa Venerere. **P O L.** Verumtamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiā adoratus ab illis. Porro sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. **S I M.** Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? **P O L.** Palàm quidem

quidem affirmabā, me unūquēq; illorū relicturū heredē:
 idq; illi quū crederent futurū, certatim se quisq; obsequē
 tiorem, atq; adulatorem præbebat. Ceterum alteras il-
 las ueras tabulas, quas apud me seruauerā, reliqui, in quib-
 us omnes illos plorare iussi. S I M. At postremæ illæ ta-
 bule quem pronuntiabant heredē? num è cognatis quē-
 piam? P O L. Non per Iouem, imò nouitium quendā ex
 formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. S I M.
 Quot annos natum Polystrate? P O L. Viginti fermē.
 S I M. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit.
 P O L. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hæ-
 res, etiam si Barbarus erat, ac perditus, quē iam ipsi etiā
 optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit heres,
 iamq; inter patritios numeratur, subraso mento, Barba-
 roq; cultu, ac lingua: quin cum Codro generosorem, Ni-
 reo formosorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant.
 S I M. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si
 libet, modò ne illi potiantur hereditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

V E N V S.

Quid tandem in causa est Cupido, ut quum reli-
 quos deos omneis adortus expugnaris, Iouem
 ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique
 matrem, ab una Minerva temperes, utq; aduersus hanc
 nec ullum habeat incendium tua fax, et iaculis uacua sit
 pharetra, tum et ipse arcu careas, neq; iaculari noris?
 C V P. Equidem hanc metuo mater: est enim formidabilis

truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modū
 virili: proinde si quādo tenso arcu petam illam, galeæ cri-
 stam quatiēs, expauescit me, moxq; formidine tremere
 occipio, sic ut arma mihi ē manibus excidant. V E N. At-
 qui Mars an non erat hac formidabilior? et hunc tamē
 superatum exarmasti. C V P. Imō ille cupide me recipit,
 atque ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper ad-
 ductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-
 lam aduolauī, faciem propius admouens: at illa, si qui-
 dem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quo-
 uis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pe-
 dibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te
 discerpam. Plurima item id genus comminabatur: Ad
 hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pectore fa-
 ciem quandam gestat horredam, uiperis capillorum ui-
 ce comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat
 enim me, fugioq; quoties eam aspicio. V E N. Esto sa-
 nè, Minervam metuis ut ais, atque huius gestamen Gor-
 gona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non for-
 midaueris: cæterum Musæ quam ob causam abs te non fe-
 riuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt? num et hæ cri-
 stas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? C V P. Has
 quidem reuerereor mater, sunt enim uultu pudico ac reue-
 rendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper
 cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam
 non raro illis asisto, carminis suauitate delinitus. V E N.
 Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerendæ:
 at Dianam qua tandem gratia non uulneras? C V P. Ut
 breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam
 sum

sum potis, quippe perpetuò per mōtes fugitantē: ad hæc alterius cuiusdā sui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? C V P. Nēpe uenatu ceruorum, & binulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet, & ipse, scitq; eminus. VEN. Tenco gnate, cum sepe numero sagitta uulnerasti.

MARTIS AC MERCVRII DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

M A R S.

A Vdistin? Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter? quàm superba, quàmq; dictu absurda? Ego, inquit, si uoluerò, catherenam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me uideat detrahete conemini, luseritis operam: nunquam enim me deorsum trahetis. Contrà ego uos si uelim in altum attrahere, non uos modo, uerum etiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectum in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singulatim conferatur, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; superiorem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus id ne utiquam crediderim. M E R. Bona uerba Mars. Neque enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. M A R S. At uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò

apud te solum id audeo, quæ linguæ continentis esse sciebam. Sed, quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus cum seditione, machinarentur comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cū fulmine, ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamq;. M E R. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

M E R C V R I I E T M A I A E D I A

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

M E R C V R I V S.

E St uero mater deus quisquam in cælo me miserior? M A I A. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. M E R. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tū ubi curiam in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet cōposuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum, ac deorsum cursum, in super quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabā. Quodq;
est

est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidē agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonē deducere, manūq; gregi me ducem præbere, tum autem, ex tribunalibus assistere. Neq; enim mihi sufficiebant scilicet diurna negotia dum uersor in palæstris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Lede filij alternis inter ipsos uicibus apud superiores atq; inferos agitāt. Mihi necesse est quotidie tū hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, quī cū Danaë ageretur, Rursus inde in Bœotiā profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planē iam pariturū me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seruiūt seruitutem.

MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quō iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amāt.

VENERIS ET CVPIDINIS

Dialogus, D. Eras. Rot. interprete.

V E N U S .

CVpido gnate, uide quæ facis flagitia . Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcūq; tibi pro tēpore uisum fuerit, eum uertēs: tum Lunā è cælo deuocas. Quin et Solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenem cessare aurigādi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidē ò deorum omnium confidentissime, Rheā insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentē, eò perpulisti, ut pusionē adamet, atq; in Phrygium illum adolescētulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui, et ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum, ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybātum alius suum ipse penem ense defecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaque Ida tumultus atque insanie plena est. Proinde cūcta timeo: metuo ne tale quid accadat, quādoquidem te produxi, malum ingēs, ut si quando resipiscat Rheā, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus,

metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P.
 Ocioso animo esto mater, siquidē leonibus etiā ipsis iam
 familiaris sum factus, ita ut saepenumero conscensis eorū
 tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitē.
 At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manū
 ori insertā receptant lambuntq;, deinde mihi reddūt inno-
 cuā. Porro Rheæ ipsi quādo tandē uacauerit, ut me ulci-
 scatur quum in Atte sit tota? Postremò quid ego pecco,
 quū res pulchras ut sunt, offero ac demōstro? uos ne appe-
 tite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimē cōfer-
 te. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martem
 ames, neq; ille te? V E N. Vt es peruicax, & nulla in re
 nō superas: attamē horum quæ dixi, aliquādo memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIA-
 logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

DORIS.

Formosum amantem Galatea, nempe Siculum istum
 pastorem aiunt amore tui deperire. G A L A. Ne
 ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre pro-
 gnatus est. D O R. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit
 progenitus, quum usqueadeo agrestis, atque hispidus
 appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus?
 An uero credis genus illi quicquam profuturum ad for-
 mam? G A L. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus
 est, atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile
 magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo
 quidem nihilo segnius cernit, quā si duo forent. D O R.
 Videris Galatea non amantem habere Polyphemum,

z 5 sed

sed illum potius adamare, sic cum prædicas. G A L. Equi-
dem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram in-
sultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac
mibi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemi-
ni, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem
pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore luden-
tes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uide-
licet inter montem, & mare litus sese in longum por-
rigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa
sim formosissima, eoq; in unam me cõiecerit oculum. Ea
res uos male habet: nam argumentum est, me forma præ-
stantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos cõtrà fasti-
ditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri,
si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quan-
quam quid aliud ille potuit in te probare, præter cando-
rem? Is illi placet opinor, quod caseo, & lacti assueuerit:
proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iu-
dicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo
quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despe-
ctans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi
perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur,
nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L. Atqui
ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo aman-
tem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel
nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphe-
mus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R.
Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nu-
per pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere di-
xisses: nam lyræ corpus similitimum erat ceruino capiti
osibus

osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam, & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delitias suas, urfi catulum pilis hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? G A L. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? D O R. mihi quidē nullus est amator, neque me hoc nomine iactō, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENISET ALEXANDRI DIALOGUS, D. Erasmo Roterod. interprete.

DIOGENES.

Quid hoc rei Alexander? ita ne defunctus es tu quoque perinde, atque nos omnes? A L E X. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. D I O G. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras?

A L E X.

ALEX. Haud dubie Philippo : neque enim obiissem, si Hamnone parente fuisset progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade etiam consimilia quedam ferebantur, putata draconem quendam cum ea fuisse congressum, visumq; in cubiculo, ex eo gravidam peperisse te: porro Philippum errare falliq;, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista queadmodum tu, at nunc uideo neque matrem, neq; Hammonios illos uates sani quicquam, aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium Alexander ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq;, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim euita submouebat, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi, prater id unum, quod moriens Perdicce anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq;, ac ducem aduersus Barbaros diligerent? nonnulli uero in duodecim decorum numerum referrent, ac phasna constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem
te uideā

te uideam etiam apud inferos desipientem sperantemq;
fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu
spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est reuerti
quenquam, qui semel paludem transmisserit, atque intra
specus hiatum descenderit, propterea quod neque indi-
ligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Ve-
rum illud abs te discere peruelim, quo seras animo quo-
ties in mentem redit, quanta felicitate apud superos re-
lictâ huc sis profectus, puta corporis custodibus, satelli-
tibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te
adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis
beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspi-
cuus, dum uestareris, dum amiculo candido caput ha-
beres reuinctum, dum purpura circumamictus esses?
nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo?
Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit
Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, sta-
biles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens
ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine
me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me pe-
tierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus
sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cate-
ris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædica-
ret me, nunc ob formam, tanquam ex ipsa summi boni
pars quedam esset, nunc ob res gestas, atque opes: nam
has quoque in bonorum numero collocandas esse cense-
bat, ne sibi uitio uerteretur quòd eas acciperet. Planè
prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Dio-
genes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia
fero,

fero, quod nūc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cōmemorasti. **D I O G.** At scin⁹ quid facies ostendam tibi molestiæ istius remediū. Quandoquidem his in his locis ueratrum non prouenit, fac ut **Lethei** fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis **Aristotelicis** discrucari. Verū enim **Cletum** etiam illum, & **Calisthenem** uideo, cumq; his alios complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, poenasq; sumāt ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conseras, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIA-

logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

Equidem inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamē optasse mortē. **CHIR.** Vera nimirū sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quū mihi licuerit immortalem esse. **MENIP.** At quenam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? **CHIR.** Dicam apud te, uirū neutiquam stultum, atq; imperitū: iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. **MENIP.** Quid? an iniucundū erat te uiuere, lucemq; tueri? **CHIR.** Erat inquā Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verū quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadē recurrerēt, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirēt, atq;

alijs

alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ipsdē, sed omnino in permutādo posita est. MEN. Probe loqueris Chiron: caterū hęc quę apud inferos agitur uita, quinā tibi procedit, posteaquam ad hęc tanquam ad potiorē te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem equalitas ipsa quiddam habet admodum popolare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendū est nobis quemadmodū apud superos, neq; esuriendū, sed eiusmodi rerū omniū egētia uacamus. MEN. Vide Chirō ne temet ipse inuoluas, ne ue eodē tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MENIP. Nēpe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ipsdē similibusq; rebus utendū erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundē admodum pariet fastidiū. At de integro tibi querenda erit uitę cōmutatio, atq; hinc quopiā aliam in uitam demigrandū, id quod arbitror fieri nō posse. CHIR. Quid igitur faciendū Menippe. MEN. Illud nimirū, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGUS, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

HEus Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quedam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat
Socrates,

Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quando uelis. C E R. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti, atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere : uerum simulatq; deſpexit in hiatum, uiditq; profundum, atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. M E N. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? C E R. Haud uere : ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere posſim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neque fractius, M E N. Ceterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? C E R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, et prior te Diogenes, propterea quod neuitiquā adaſti, subieritis, aut intruſi : uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renuntiantes.

